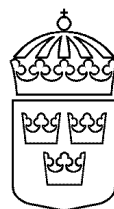

Riksdagens protokoll 1998/99:86

Tisdagen den 27 april

Protokoll
1998/99:86

Kl. 14.00 – 16.38
18.00 – 19.15

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 20 och 21 april.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 29 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Ulrica Messing, näringsminister Björn Rosengren, miljöminister Kjell Larsson, statsrådet Ingegerd Wärnersson, statsrådet Britta Lejon och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade följande skrivelser inkommit:

Interpellation 1998/99:260

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:260 av Sten Andersson (m) om beskattning vid rabatterat inköpspris.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är stor anhopning av interpellationer.

Stockholm den 20 april 1999

Bosse Ringholm

Interpellation 1998/99:266

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:266 av Anders Karlsson om Landskrona tingsrätt.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och plenifri vecka i riksdagen.

Stockholm den 19 april 1999

Laila Freivalds

Interpellation 1998/99:267

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:267 av Berit Jóhannesson (v) om stöd till min-
röjning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som
passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 22 april 1999

Pierre Schori

Interpellation 1998/99:271

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:271 av Roy Hansson om Gotlandstrafiken.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 22 april 1999

Näringsdepartementet

C H Fallenius

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:273

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:273 av Göran Hägglund om Posten AB och
konkurrenslagen.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 22 april 1999

Näringsdepartementet

C H Fallenius

Expeditionschef

Interpellation 1998/99:275

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:275 av Ola Karlsson om kompetensflykt.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 22 april 1999

Näringsdepartementet

C H Fallenius

Expeditionschef

Interpellationerna 1998/99:245, 250, 259 och 265

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:245 av Kerstin Heinemann om patientens
ställning

Interpellation 1998/99:250 av Barbro Westerholm om användning av biobanker

Interpellation 1998/99:259 av Margit Gennser om reformerat högkostnadsskydd

Interpellation 1998/99:265 av Chatrine Pålsson om preimplantatorisk genetisk diagnostik

Interpellationerna kommer att besvaras tisdagen den 4 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 21 april 1999

Lars Engqvist

Prot. 1998/99:86

27 april

Interpellationerna 1998/99:253, 254 och 261

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:253 av Margareta Viklund om vård i livets slutskede

Interpellation 1998/99:254 av Margareta Viklund om kvinnomiss-handel

Interpellation 1998/99:261 av Margareta Viklund om ädelreformen

Interpellationerna kommer att besvaras fredagen den 21 maj 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 21 april 1999

Lars Engqvist

4 § Svar på interpellation 1998/99:219 om Sierra Leone

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Margareta Viklund ställer i en interpellation följande frågor:

Hur planerar regeringen att genom FN och andra internationella organ få ett stopp på massmördandet och massakrerandet av människor i Sierra Leone?

På vilket sätt avser regeringen att medverka till att rekryteringen av barnsoldater i Sierra Leone stoppas inte bara i teorin utan också i praktisk handling?

Vilka initiativ kommer regeringen att ta för att hjälpa de barn som tjänstgör och har tjänstgjort som barnsoldater till ett mänskligt liv?

Hur kan regeringen medverka till en världsopinion mot det fruktansvärda våldet i Sierra Leone?

Jag delar Margareta Viklunds bestörtning över grymheterna och den allvarliga humanitära situationen i Sierra Leone. I en sönderfallande stat, med en svag regeringsmakt som saknar territorial kontroll över stora delar av landet, har en brutal rebellrörelse gjort sig skyldig till stympningar, våldtäkter och summariska avrättningar av civila i sin stridsföring. Dessa handlingar utgör krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Rebellerna har också med barbariska metoder tvingat in barn i krigshandlingarna.

FN:s säkerhetsråd har gjort kraftfulla fördömanden av de allvarliga övergrepp som rebelsidan fortsätter att utföra, senast den 11 mars. Under

Sveriges tid i säkerhetsrådet tillhörde vi de starkaste pådrivarna för en fredlig lösning i Sierra Leone.

Övergången från krig till varaktig fred kommer att innebära en långvarig process, där statsmakten och det civila samhället måste återuppbyggas från grunden och de stridande parterna försonas efter år av svåra stridigheter.

För att få ett slut på de pågående striderna och nå en fredlig lösning är det nödvändigt att den politiska dialogen mellan regeringen och rebellsidan intensifieras, understödd av staterna i regionen, samtidigt som rebellsidan militärt hålls tillbaka med hjälp av Ecomog, en västafrikansk insatsstyrka.

Sverige och andra länder har verkat för att regeringen Kabbah mer aktivt skall arbeta för nationell försoning och har efterfrågat ökade ansträngningar för att få till stånd förhandlingar mellan regeringen och en representativ förhandlingspart från rebellsidan.

Att den sierraleonska regeringen militärt skulle kunna besegra rebellerna ter sig inte sannolikt. Ofta har Ecomog utgjort den enda skyddsbarriären mot rebellernas övergrepp och övervåld. Sverige välkomnar därför de nigerianska utfästelser som nyligen gjorts om ett fortsatt deltagande i Ecomog. Samtidigt har vi kritiserat de övergrepp som även Ecomogsoldater gjort sig skyldiga till i Sierra Leone.

Sverige har varit en av de mest tongivande internationella rösterna mot våldet i Sierra Leone och en ivrig påtryckare för att världssamfundets sanktioner mot rebellerna skall vara verkningsfulla. Vi har påtalat vapenflöden till Sierra Leone från grannländerna i strid med säkerhetsrådets resolutioner. Under sitt ordförandeskap i säkerhetsrådets sanktionskommitté för Sierra Leone, som sträckte sig fram till årsskiftet, besökte ambassadör Hans Dahlgren regionen vid två tillfällen för att följa upp brott mot sanktionsbestämmelserna. Sverige stöder det västafrikanska initiativ som syftar till att begränsa import, export och tillverkning av lätta vapen i regionen.

Under 1998 var Sverige ett av de största givarländerna av humanitärt bistånd med pågående insatser motsvarande 44 miljoner kronor. Under 1999 har vi hittills beslutat att bidra med ca 22 miljoner kronor. Biståndet koncentreras till medicinska insatser, utbildning, skydd och omhändertagande av barn (child protection), logistik och mänskliga rättigheter. Det ytterst labila säkerhetsläget försvårar emellertid möjligheterna till hjälpinsatser.

Jag vänder mig särskilt starkt mot utnyttjandet av barn i striderna i Sierra Leone. Den dubbla tragedi som drabbat barnen, som offer för soldaters våld och som offer att själva tvingas bära vapen, är ett av konfliktens mest fruktansvärda och vidriga drag.

Sverige kommer att fortsätta att stödja humanitära projekt i Sierra Leone med inriktning på barn. Från andra konfliktsituationer har Sverige erfarenheter av att genom utvecklingssamarbetet ge bidrag till strävanden att demobilisera barnsoldater och stödja deras rehabilitering. Det ekumeniska rådet (Inter Religious Council) i Sierra Leone har genom Sidabidrag engagerat sig i kontakter med rebellerna och lyckats få ett trettiotal barnsoldater frisläppta. Men att stoppa rebellernas rekrytering och utnyttjande av barnsoldater är bara möjligt om den övergripande fredsproces-

sen fortskrider. Så länge strider pågår och förhandlingar mellan parterna inte kommer till stånd försväras möjligheterna till åtgärder.

Stora delar av världssopinionen, både organisationer och enskilda privatpersoner, uttrycker redan i dag stor vrede och stor sorg mot våldet i Sierra Leone. Regeringen kommer att fortsätta att genom humanitära och diplomatiska ansträngningar rikta uppmärksamheten på och bidra till att lösa det svåra läget i Sierra Leone.

Anf. 2 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Först ber jag att få tacka för svaret.

Jag tror att utrikesministern och jag egentligen har samma inställning, med tanke på den fruktansvärda situationen, till att något måste göras åt det hemska kriget i Sierra Leone, som framför allt drabbar civilbefolkningen. Det gläder mig att Sverige har gjort vissa insatser i FN för att få slut på kriget och att man också har lyckats rädda några barn. Men jag tror ändå inte att det som har gjorts är någonting som vi kan slå oss för bröstet för och tro att det räcker.

Enligt vad jag kan förstå behövs det massiva insatser för att få ett stopp på kriget. Bl.a. behövs en världssopinion mot våldet och hemskheterna i Sierra Leone, Lejonberget. Det behövs också en annan syn på människovärdet och de mänskliga rättigheterna, inklusive barnens mänskliga rättigheter, i krigs- och fredstid.

Fru talman! Mycket har hänt på den världspolitiska fronten sedan jag skrev interpellationen som vi nu diskuterar. Men det gör den egentligen inte mindre aktuell. Vad jag vet har inget förändrats som direkt påverkar situationen i Sierra Leone. Det verifieras ju också, som jag uppfattar det, av utrikesministern i svaret.

Men det som har hänt är att situationen i Afrika har kommit lite grann i skymundan för oss i Europa, då vi har fullt upp tanke- och känslomässigt och direkt konkret med den fruktansvärda situationen på Balkan. Vilken situation som är svårast av dessa två fall beträffande det mänskliga lidandet är inte jag kapabel att avgöra. Jag tror inte heller att situationerna skall jämföras.

Sierra Leone har ungefär 4,5 miljoner invånare, och den 10 januari i år rapporterades om hårda strider, att kriget orsakat en av världens största flyktingkatastrofer och att flera grannländer hade dragits in i konflikten. Vad som är den största eller den näst största flyktingkatastrofen i världen är egentligen ganska oväsentligt. I alla flyktingkatastrofer handlar det om en ofta oskyddad civilbefolkning som inte har någon annan utväg än att fly. Alternativet är att skjutas, lemlästas eller att plågas på något annat sätt.

Även om situationen är mycket labil och instabil i många länder i Afrika, har FN ett ansvar att verka för fredsöbyggande och fredsskapande i den världsdelen. Utrikesministern säger i sitt svar att FN:s säkerhetsråd har gjort kraftfulla fördömanden av de allvarliga övergrepp som rebellsidan fortsätter att utföra och att Sverige under sin tid i säkerhetsrådet tillhörde de starkaste pådrivarna för en fredlig lösning i Sierra Leone.

Fru talman! Det låter i och för sig bra, men Sverige verkar inte ha varit särskilt framgångsrikt i dessa strävanden eftersom kriget fortsätter på sitt ohyggliga sätt liksom också civilbefolkningens lidanden. Då undrar

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

jag: Vad kan Sverige göra ytterligare för att t.ex. påverka världssopinionen och på ett kraftfullt sätt aktualisera frågan i FN?

I Sierra Leone finns en hänsynslös och grym gerilla, RUF som den kallas – Revolutionära förenade fronten – som försöker att återta en förlorad makt i landet. Och kriget i Sierra Leone handlar om makt, även om det av många bedömare anses som ett gangster- och klankrig.

Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är väl ingen som kan slå sig för bröstet så länge våldet fortsätter i Sierra Leone. Därom kan vi vara överens. Vi kan också vara överens om att det är viktigt att vi inte glömmer Afrika, även ifall vi ser krig också i Europa.

Men det räcker inte att påverka världssopinionen. Jag tror egentligen att världssopinionen redan finns där. Det är nog få saker som har gjort mig och andra så fruktansvärt upprörda som när vi läst berättelserna från Sierra Leone. Det är några av de mest vidriga och makabra krigsskildringar som vi över huvud taget kan se i dag. Men det är ju bara genom förhandlingar och ett aktivt försoningsarbete i regionen och mellan parterna som man kan få en varaktig fred och en långsiktig fredsöverenskommelse. Här kan naturligtvis Sverige och andra länder göra mycket för att påverka parterna. Men till syvende och sist hjälper det inte vad vi säger, utan de måste också vilja och de måste handla.

Ett positivt tecken är ändå att rebellsidan för någon veckan sedan samlades på neutral mark för att enas om en gemensam förhandlingslinje. Eftersom rebellerna nu samtalar sinsemellan kan det förhoppningsvis övergå i ett samtal mellan rebellerna och regeringen, även om vi inte har fått något datum för detta ännu. Detta kan vara ett visst positivt tecken.

Sedan kan vi också se tecken som inger oro, t.ex. relationerna mellan Liberia och Sierra Leone, där det rapporteras om fortsatta gränsoroligheter, gruppförstärkningar och olika incidenter.

Vi och andra måste alltså försöka att fortsätta driva på genom FN, genom säkerhetsrådet, men till syvende och sist måste vi också få samtliga inblandade parter att vilja sätta sig till fredsförhandlingar.

Ytterligare en viktig faktor är naturligtvis att se till att det inte kommer vapen till området i den här situationen. En fråga som vi har tagit upp både diplomatiskt och direkt politiskt med ett antal utrikesministrar i regionen är att alla omkringliggande länder måste ta sitt fulla ansvar för att se till att inte vapen, trots sanktionerna, kommer in i Sierra Leone och kan utnyttjas i den grymma användning som vi ser i dag.

Anf. 4 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag tycker att det var ett glädjande budskap när utrikesministern sade att de olika, revolterande grupperna nu har samlats till en överläggning. Det tycker jag var det mest positiva i denna svåra situation som jag nu har hört här.

Men man kan ju undra lite grann över FN och FN:s arbete. Jag har haft anledning att göra det många gånger under den senaste tiden, framför allt när det gäller FN:s struktur och beslutsprocesser. Det är nästan så att jag tycker att det har kapsejsat. Vad jag egentligen skulle vilja veta är hur det står till med säkerhetsrådet i dag.

I dag är det ju FN:s humanitära verksamheter som gör snabbtryckningar på många håll i världen när skadan redan har skett, när kriget redan har brutit ut eller har avslutats. Det är i och för sig bra, men det förebyggande arbetet och de organ som skall fånga upp de signaler som förebådar kriser och krig tycks inte alls fungera. Är det så? Det är ju ändå de som skall ge incitament till politiskt handlande och konkret förebyggande fredsarbete i form av t.ex. fredsförhandlingar och sådana politiska ställningstaganden som gör att krig kan förhindras. Är det ändå inte i dessa sammanhang som FN har sin största uppgift att mäta, observera, lyssna och studera för att kunna bedöma var och hur man skall förebygga sådana hemskheter som vi i våra dagar får bevittna inför millennieskiftet? Vad kan då vi i Sverige göra ytterligare för att påskynda och intensifiera detta arbete så att det verkligen får träda i funktion?

Vi vet ju att det är barn som har rekryterats till RUF-gerillan. Traditionellt tänker man kanske att det bara är småpojkar som RUF-gerillan rekryterar. Men enligt uppgift från en reporter anges i The Guardian att en tredjedel av alla minderåriga soldater är flickor. Unicef intygar också att flickor rekryteras. Det mest ohyggliga i detta krig är ändå barnen, som nästan från småbarnsåldern tvångsrekryteras som barnsoldater. Barn är ju smidiga, händiga och rädda, och de här barnen är också hungriga och bra att ha som spioner och plundrare om de inte skulle duga till skyttar eller bödlar. Enligt uppgift har många tvingats att döda sina egna föräldrar och syskon eller att åtminstone se på när de dödsats och lemlästats. Det är nästan så att man kan inte förstå hur sådan grymhet och ondska kan existera.

Det är klart att vi här kan stå och uttrycka vånda och ångest inför det som händer i Sierra Leone, men det hjälper knappast människorna där. Sverige finns ju i sådana positioner, i FN och andra sammanhang, där det går att göra insatser. Jag skulle därför vilja skicka med en hälsning, att det är oerhört angeläget att engagera sig för framför allt barnen i Sierra Leone och att vi inte får glömma bort det i allt annat vårt arbete.

Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Nej, jag kan garantera Margareta Viklund att det gör varken jag eller resten av regeringen, för, som sagt, det som dessa barn i Sierra Leone utsätts för tror jag är det absolut mest upprörande man över huvud taget kan tänka sig. Jag tycker nog att det är lika upprörande vare sig det handlar om pojkar eller flickor. Det vidriga är att barn utnyttjas på detta brutala sätt.

Sverige har också aktivt arbetat i olika sammanhang för en 18-årsgräns när det gäller barnsoldater som ytterligare ett sätt att förstärka arbetet mot barnsoldater.

Vi har också själva diskuterat med de afrikanska staterna, som nu har gjort tydliga markeringar mot användningen av barnsoldater på ett sätt som vi välkomnar.

Fru talman! FN har på många sätt en besvärlig situation. Men man skall komma ihåg att vi bara ser de konflikter där FN inte lyckats nå ända fram. Det finns många situationer som hade varit betydligt värre utan FN och många situationer där FN har lyckats. Det är tack vare FN som vi har ett vapenembargo i området i dag, även om vi kan se att man bryter mot det. Säkerhetsrådet har uttryckligen förbjudit försäljning av vapen. Det

innebär att det finns betydligt färre vapen i omlopp än annars. FN har också spelat en viktig roll för att påverka världsopinionen. I dag finns en bred kunskap om vad som sker. Vi kan också se på det fortsatta arbetet med internationella kontaktgrupper och liknande att FN fortsätter att ha en aktiv roll.

Till syvende och sist måste det ändå finnas en övertygelse hos de stridande parterna i regionen om att man vill sätta sig ned till fredsförhandlingar och att det bara är så man når en långsiktig överenskommelse och en långsiktigt stabil fred.

Anf. 6 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag får tacka för utrikesministerns försäkringar. Jag har inte så mycket att tillägga, annat än att vi gemensamt har försäkrats över situationen. Vi får försöka att på ömse håll väcka opinion, utrikesministern utifrån sina utgångspunkter och jag utifrån mina. Vi måste då ha framför oss bilden av barnen och de konventioner som finns på detta område. Jag får önska lycka till och tacka så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1998/99:241 om folkomröstning på Östtimor

Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Murad Artin har frågat hur Sverige kan verka för en fredlig lösning av konflikten i Östtimor, och avhjälpa det svåra humanitära läget där.

Under de senaste månaderna har vi börjat hoppas på en lösning på den långa konflikten om Östtimor. I januari i år tog Indonesien ett stort steg framåt, när man erkände östtimoresernas rätt att själva bestämma sin framtid. Det var ett viktigt steg, som regeringen välkomnade. Under det gångna veckoslutet har Indonesien och Portugal enats om en omröstning om Östtimors framtid. Detta är utomordentligt glädjande. Vi kan nu börja se ljuset i tunnelns ända. Den senaste tidens upptrappning av våldet har dock skapat en allvarlig osäkerhet om processen. Hotet finns om ett nytt inbördeskrig.

Väpnade grupper som motsätter sig ett självständigt Östtimor söker att med våld skrämma dem som vill ha självständighet efter 23 års indonesisk överhöghet. Den indonesiska regeringen hävdar att armén inte står bakom dessa gruppers missdåd och att militärens närvaro bidrar till att upprätthålla lag och ordning. Men jag är djupt oroad över att militären länge inte ingripit för att stoppa våldet och att enheter ur militären t.o.m. kan ha stött de väpnade grupperna. Det är en angelägen uppgift för alla parter att hindra ytterligare våld. Detta budskap har framförts till den indonesiska regeringen, som bär det yttersta ansvaret för situationen i Östtimor.

En annan angelägen uppgift är att stödja försoning i Östtimor. Inom kort inleds nya försoningssamtal under ledning av biskoparna i Dili och Baucau. Man vill bryta den djupa misstro som råder mellan östtimoreser-

na och som utgör en av grunderna för dagens våld. När statssekreterare Mats Karlsson besökte Östtimor i mars, fick han flera önskemål om svenskt stöd till försoningsprocessen. Regeringen har som en följd av detta medverkat till att en erfaren expert från Institutionen för freds- och konfliktforskning i Uppsala kan bistå i försoningsprocessen. Det gläder mig att vi kan bidra till denna process.

Portugals och Indonesiens utrikesministrar har enats om att en omröstning skall genomföras i sommar om Östtimors framtid. Valet östtimoreserna står inför är tydligt: De erbjuds att förbli en del av Indonesien, men då med långtgående självstyre. Om de förkastar detta erbjudande, skall en process inledas mot ett självständigt Östtimor.

Det är utomordentligt positivt att östtimoreserna nu kan hoppas på ett slut på denna långa konflikt. Sverige har alltid hävdat deras rätt att bestämma sin egen framtid. Denna rätt har nu blivit möjlig bl.a. tack vare den demokratiseringsprocess som pågår i Indonesien. Regeringen stöder en FN-ledd folkomröstning. Det är en svår uppgift FN har framför sig. Den kräver Indonesiens och alla östtimoresers fulla stöd. Våld får inte tillåtas avgöra Östtimors framtid.

Vare sig Östtimor förblir en del av Indonesien eller än troligare med tiden blir en ny stat kommer hjälp utifrån att behövas. Ett oberoende Östtimor kommer att behöva bygga upp centrala institutioner, såsom parlament, centralbank, domstolar och polis. När statssekreterare Karlsson mötte den östtimoresiske frihetsledaren Xanana Gusmão i mars, framförde han regeringens vilja att stödja Östtimor: på kort sikt med humanitärt stöd, på längre sikt genom stöd till institutionsbyggandet. Hur Sverige och andra länder konkret kan bidra, avgörs av de prioriteringar som östtimoreserna själva har. Viktigt är också att ett framtida internationellt bistånd till Östtimor bör samordnas genom FN. Klart är att regeringen vill gå utöver det humanitära stöd som hittills givits via svenska Caritas, Internationella Röda korset och Unicef. Vi diskuterar hur detta skall gå till med östtimoreserna själva.

Fru talman! Låt mig slutligen svara på Murad Artins fråga om Irian Jaya. Jag är medveten om bakgrunden till områdets införlivande i Indonesien och de brister som präglade den självbestämmandeakt som ägde rum 1969. Området är dock sedan länge en av FN erkänd del av Indonesien. Jag hoppas att den demokratisering som sker i Indonesien och den decentraliseringsprocess som inletts skall ge Irian Jayas befolkning ett större inflytande över sin egen framtid.

Anf. 8 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret från utrikesministern. Jag vill också ge beröm när det gäller engagemanget i frågan. Det var ett mycket bra initiativ när den svenska regeringen framförde till Östtimors frihetsledare Gusmão sin vilja att stödja Östtimor dels genom humanitärt stöd på kort sikt, dels genom stöd till institutionsbyggande på längre sikt. Det är också positivt att den svenska regeringen har för avsikt att ge mer stöd till Östtimor utöver det humanitära stöd som hittills givits via humanitära organisationer.

Vänsterpartiet anser att allt det utrikesministern talar om är av stor vikt. Vi har under lång tid varit oroade över utvecklingen på Östtimor och försökt att på olika sätt stödja befolkningens självständighetssträvan-

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

den. Vi blev glada när biskop Carlos Belo och José Ramos Horta tilldelades Nobels fredspris. Lika berörda har vi nu blivit över att höra om de senaste dagarnas blodiga händelser.

Om en folkomröstning om Östtimors framtid skall kunna genomföras på korrekt sätt måste åtgärder vidtas med det snaraste, dvs. nu. Min första fråga till utrikesministern rörde Sveriges medverkan när det gäller genomförandet av en demokratisk folkomröstning på Östtimor. På den frågan saknas ett klart svar. Ett snabbt ingripande av organisationer som FN eller EU är nu av nöden, liksom en tidig närvaro av valobservatörer.

Det är självklart att Sverige bör bidra med valobservatörer. En tidig närvaro av valobservatörer är både bra och nödvändig. Det visar inte minst erfarenheterna från Sydafrika. Att sända ut observatörer bara någon eller några veckor före valet är inte alls lika verkningsfullt. Att det råder stort behov av sådana åtgärder framgår av den allra senaste tidens händelser. Olika paramilitära band har den senaste tiden huserat fritt på Östtimor. Uppgifterna varierar. Men lördagen den 17 april mördades enligt Tidningarnas Telegrambyrå 30 människor av sådana grupper. Det finns uppgifter om liknande händelser på andra platser i landet.

Den indonesiska militären, som enligt indonesiska regeringen skall övervaka ordningen, har inte ingripit och ännu mindre gripit någon för dåden. Trots den indonesiska regeringens försäkringar om motsatsen finns det anledning att misstänka att detta uppträdande från militärens och de paramilitära gruppernas sida är iscensatt från Indonesien för att på sikt omöjliggöra folkomröstningen.

Den indonesiska regeringen förtjänar inte någon större trovärdighet i detta sammanhang. När det gäller denna misstänksamhet mot indonesiska regeringens försäkringar är vi helt överens.

Jag skulle vidare vilja be utrikesministern om ett litet klargörande. Följande står att läsa i interpellationssvaret: "Det är en angelägen uppgift för alla parter att hindra ytterligare våld. Detta budskap har framförts". Jag vill veta på vilket sätt detta budskap har framförts från utrikesministerns sida.

Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tror att vi i mycket är överens i dessa frågor, men jag kan tillägga en del som har skett efter det att interpellationssvaret skrevs och delgavs interpellanten.

Den svenska regeringen har framfört protester efter de massakrer – man kan nästan kalla det så – som vi kunde se. Också EU har fattat beslut om och gjort uttalanden kring detta där man har förklarat att detta våld är helt oacceptabelt och att den indonesiska regimen har ett ansvar för att se till att ett sådant våld inte upprepas och också för att ta reda på de skyldiga.

Dessutom vill jag gärna lägga till en del när det gäller de kommande samtalen och folkomröstningen som har skett under de allra senaste dagarna. Så sent som i går träffade vår ambassadör i Indonesien Gusmão, som då återigen framförde önskemålen om svensk hjälp till försonings-samtalen. Regeringen har förklarat sig beredd att ställa upp med hjälp till denna försoningsprocess, och vi har redan medverkat till att expertis från Uppsala universitet deltar.

När det sedan gäller själva avtalet vet vi nu att det kommer att träffas den 5 maj om inget oförutsett inträffar. President Habibie har i dag sagt att han godtar överenskommelsen i dess helhet. Det bådar gott för att vi får ett avtal den 5 maj.

Folkomröstningen planeras att äga rum den 8 augusti. Regeringen kommer också senare denna vecka att fatta beslut om att skicka valobservatörer till det indonesiska valet för att garantera att också detta sker på ett lugnt och demokratiskt sätt. Rekommendationen från EU har varit att varje land skall skicka fyra observatörer; Sverige kommer att delta med tio observatörer. Vi markerar därmed att vi tycker att också andra EU-länder skall skicka fler valobservatörer än enbart fyra. Vi räknar med att EU på det sättet kommer att ha många valobservatörer närvarande som kan fortsätta att utgöra ett stöd i den demokratiseringsprocess som nu finns i Indonesien och som trots allt är väldigt hoppfull.

Anf. 10 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag vill tacka för de svar jag faktiskt fick på mina frågor och också för klargörandena från utrikesministern när det gäller de budskap som framförts till den indonesiska regeringen.

När det gäller frågan om Irian Jaya konstaterar utrikesministern att området sedan länge är en av FN erkänd del av Indonesien. Det gläder mig att utrikesministern inte kallar den procedur som ledde till det indonesiska övertagandet av landet för folkomröstning utan enbart för självbestämmandeakt. Det är en väsentlig skillnad. Denna akt har genom åren blivit mycket hårt kritiserad. Det finns all anledning att ifrågasätta det demokratiska innehållet i den procedur som utrikesministern kallar självbestämmandeakt. Det är ingalunda frågan om principen en man—en röst. Det är väl känt.

Om ett erkännande nu införs kaffats på felaktiga grunder eller på ett ohederligt vis kan man knappast nöja sig med detta och förlita sig på att allt skall bli bra till sist, i all synnerhet inte när man har med den nuvarande indonesiska regeringen att göra.

Jag vill fråga om utrikesministern skall engagera sig också i denna del av Indonesien.

Anf. 11 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! När det gäller Irian Jaya är jag som jag sade väl medveten om att självbestämmandeakten inte var ett resultat av en allmän omröstning och att det har funnits många kritiska synpunkter på den. Samtidigt är jag medveten om att FN med betydande majoritet har erkänt Indonesiens överhöghet över området och att detta ändå får ses som mycket etablerat.

Vi har också den andra sidan. Det är regelbundna rapporter om väldigt allvarliga överträdelser när det gäller de mänskliga rättigheterna och om att många tyvärr känner sig som andra klassens medborgare i sitt eget land. Det är naturligtvis en väldigt allvarlig situation.

Men man kan vara något förhoppningsfull vid tanken på att det nu ändå finns en demokratiseringsprocess och en decentraliseringsprocess i Indonesien och att det också kommer att leda till att Irian Jaya kommer att känna ett större inflytande över de beslut som gäller de egna invånarna. Vi kommer inte att behöva se övergrepp när det gäller mänskliga

rättigheter i fortsättningen om demokratiseringsprocessen och förstärkandet av de mänskliga rättigheterna i Indonesien fortsätter.

Vi ser en lovande process, men sedan får vi naturligtvis både hoppas på att utvecklingen fortsätter i den riktningen och bidra med att följa den.

Anf. 12 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Både jag och utrikesministern hyser alldeles uppenbart en viss misstänksamhet mot den nuvarande indonesiska regeringen. Även om Suharto nu är avsatt anser jag att Sverige bör agera för ingripande på Östtimor i någon form under FN:s flagg. Vi har här nu fått svaret att Sverige kommer att skicka tio valobservatörer.

Det är ytterst osäkert om man kan kalla den process som nu pågår i Indonesien för en demokratiseringsprocess. Att förändringar sker är det ingen tvekan om, men jag anser att det är för tidigt att säga i vilken riktning utvecklingen går. Det har hänt att diktaturer har avsatts efter folkliga uppror eller upplöpp, men likafullt slutat i nya diktaturer. Den folkliga resningen i Iran mot shahens diktatur slutade i en ny islamisk diktatur.

Här gäller det för regeringen att vara observant och känslig såväl när det gäller frågorna om utvecklingen på Östtimor och förhållandena i Irian Jaya som t.ex. frågan om vapenexport till Indonesien.

Vad vi ser i Indonesien är nödvändigtvis inte någon demokratiseringsprocess utan en manipulationsprocess. Vad vi ser för ögonblicket är faktiskt en kaotisk process vars utgång tyvärr är oviss.

Anf. 13 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tycker ändå att man skall se att det tas positiva steg i dag. Men sedan är det viktigt att vi följer detta mycket noga, så att de positiva steg och de positiva uttalanden som vi ser och hör verkligen följs av en konkret handling och att det verkligen också innebär att övergreppen när det gäller mänskliga rättigheter upphör.

Vi tycker också att det är viktigt med en FN-närvaro i Östtimor, och vi har också väldigt länge diskuterat hur vi i övrigt skall kunna stärka dels valet – jag talade nyss om valobservatörer – dels naturligtvis också folkomröstningen om Östtimors framtid.

När det sedan gäller mänskliga rättigheter och utvecklingen på Östtimor vill jag gärna framhålla att jag tror att olika NGO:er kan spela en väldigt viktig roll. Jag tycker att det är positivt om svenska och andra NGO:er kan spela en viktig roll dels i den demokratiseringsprocess som vi nu ser där, dels i den väldigt viktiga återuppbyggnadsprocess som vi kommer att se i Östtimor.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1998/99:244 om EU-parlamentet

Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat statsministern, med anledning av uppgifter i massmedierna om att antalet röstande parlamentariker

understigit nivån som krävs för besluts giltighet, om beslut fattade i Europaparlamentet med för få ledamöter på plats är bindande eller skall rivas upp och om statsministern inom EU är beredd att verka för åtgärder som stärker Europaparlamentets förtroende. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Jag har också tagit del av uppgifterna i massmedierna om den brisande närvaron i Europaparlamentet i samband med votering. Om uppgifterna stämmer delar jag Sten Anderssons oro för att många beslut fattas med ett lågt antal röstande.

När det gäller beslutens giltighet fastslås i Europaparlamentets arbetsordning att en tredjedel av parlamentets ledamöter måste vara närvarande för att beslutsförhet skall föreligga. Det är ordföranden som i princip uttolkar om beslutet har fattats i vederbörlig ordning. Regeringen har hittills inte haft någon anledning att ifrågasätta riktigheten i hur parlamentet uttolkar sin arbetsordning. Jag anser dock att det är bekymmersamt om ledamöterna i Europaparlamentet på grund av stor arbetsbörda, eller av andra skäl, inte har möjlighet att i större utsträckning närvara vid voteringar då viktiga beslut skall fattas.

Regeringen fäster självfallet stor vikt vid att parlamentet följer fördragsbestämmelserna, också när det gäller närvaro. T.ex. skall ändringar som föreslås inom ramen för medbeslutandeprocéduren omfatta en absolut majoritet av ledamöterna, vilket regelmässigt kontrolleras genom rösträkning. Vid sådana viktiga omröstningar krävs således en närvaro av minst 314 ledamöter.

Vad gäller regeringens agerande i EU för att stärka förtroendet för Europaparlamentet konstaterar jag att Europaparlamentet genom Maastrichtfördraget har erhållit ökade maktbefogenheter. När Amsterdamfördraget inom kort träder i kraft ökar parlamentets inflytande ytterligare något. Bl.a. blir man medlagstiftare inom fler områden som betraktas som lagstiftningsärenden.

Europaparlamentets betydelse i samband med EU-kommissionens avgång i mars i år är ytterligare en illustration av att parlamentet har ett stort utrymme i EU och spelar en allt viktigare roll. Amsterdamfördraget förutser dessutom att "minst ett år innan antalet medlemsstater i EU överstiger tjugo skall en konferens sammankallas för att utföra en grundlig översyn av de bestämmelser i fördragen som rör kommissionens sammansättning och institutionernas funktionssätt".

Anf. 15 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! För att det inte skall bli några missförstånd vill jag tala om att jag utan att tillhöra de där stora fanatikerna röstade ja till EU. Jag gjorde det framför allt av två skäl; dels för att EU är ett stort fredsprojekt, dels för att Sverige annars på sikt skulle få mycket stora svårigheter att behålla en ekonomisk och social välfärd. Jag har samma uppfattning avseende EMU, för jag anser att det är mycket svårare att attackera den gemensamma EU-valutan än att angripa den svenska kronan.

Som understreck kan jag säga att jag lyssnade på en debatt i TV i söndags kväll. Det var Aktuellt Speciellt. När en ledande miljöpartist yttrade sig om vilka länder som hade klarat sig bra utanför EU och då nämnde Schweiz och Norge förstod jag att jag i alla fall hade hamnat på

rätt sida. Sverige har ju inte de förutsättningarna som Schweiz eller Norge har.

Däremot är det väl solklart att förtroendet för EU och EU-parlamentet generellt sett är lågt i dag. Det gäller inte bara Sverige utan många andra länder också. Okej, det är lite större i en del länder där man har höga bidrag, men det är liksom en mänsklig effekt.

Jag anser, fru talman, att EU och EU-parlamentet har rotat för mycket i detaljer, i sådant som man inte sade att man skulle sköta när vi hade en valrörelse 1994. Man har även som jag ser det haft en beslutsoförmåga. Taxfree är ett exempel. Hur man skall hantera den framtida jordbrukspolitiken är ett annat. Där har EU knappast visat kraft och vilja.

För inte så länge sedan var det ett reportage i vår största morgontidning om hur nonchalant, som jag faktiskt tyckte, EU-parlamentarikerna agerar. Man skolkade från många voteringsröstningar. Det krävs i dag att en tredjedel av ledamöterna är närvarande, alltså 209 stycken. Men det har fattats beslut, låt vara i extremfall, med 35 ledamöter närvarande. Det handlar alltså om 5 %!

Det här kan få effekter. Nu är ju inte alla beslut riktiga beslut, utan ibland är de mer uttalanden, men det kan få effekten att man på förmiddagen har en majoritet i kammaren. Då är man *emot* kärnkraft. På eftermiddagen har man en annan majoritet. Då är man *för* kärnkraft. Det imponerar faktiskt inte. Där har jag förstått att jag har samma uppfattning som utrikesministern.

Nu är det ju så, det skall man vara ärlig nog att säga, att de här reglerna baseras på den tid då detta var en ren diskussionsklubb. Efterhand har man fått betydligt mer makt, och man kommer att få ännu mer makt fr.o.m. maj månad i år. Då är min fråga till statsrådet med tanke på denna framtida maktökning: Är statsrådet beredd att verka för att man på något vis får ändrade regler inom parlamentet? Jag tycker att parlamentet skall representera varje lands respektive befolkning och inte vad de enskilda parlamentarikerna tycker är passande eller om de gitter – rent ut sagt – närvara i kammaren.

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt, som Sten Andersson tar upp, att man stärker tilltron till både EU-politiken och politiken i allmänhet. Dessutom är det viktigt att vi har tilltro till och förtroende för EU-parlamentarikerna. Det har vi också alla en god möjlighet att åstadkomma i samband med de EU-val som snart skall hållas.

Det sker säkert att man håller ett antal omröstningar utan att det är tillräckligt många ledamöter närvarande, som man skulle önska. Men jag vill också ge en annan bild av Europaparlamentet. Det är den som jag själv har sett både som miljöminister och som utrikesminister. Det är en bild av ett mycket aktivt parlament som aktivt deltar i debatterna och aktivt deltar i förberedandet av förslagen och förberedandet och genomförandet av besluten. Där kan man se en väldigt stor aktivitet i EU-parlamentet.

Jag är övertygad om att när parlamentet får större makt och större möjligheter i samband med Amsterdamtraktaten kommer också ledamöterna att axla det ansvaret. Det har vi naturligtvis alla ett ansvar för att se

till när vi nominerar och utser de representanter som skall sitta för Sverige i EU-parlamentet.

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag hoppas givetvis att utrikesministern har rätt. En del uttalanden som har gjorts av enskilda ledamöter, som i och för sig inte är representativa för hela parlamentet, vittnar ibland om en viss nonchalans med tanke på det uppdrag som de faktiskt har. Ledamöter har sagt att de inte visste om att det fanns närvaroregler trots att de har suttit där i många år. Andra säger att så länge inte parlamentet ändrar sin arbetsordning struntar jag väl i det. Sådant skapar inte förtroende för EU.

Sedan är det säkert så, det skall jag inte bestrida för där är utrikesministern ett bättre sanningsvittne än jag, att det råder en febril aktivitet i parlamentet när man tar fram olika förslag. Men det är ändå så, precis som i Sveriges riksdag förutsätter jag, att de gånger då man voterar i parlamentet är det vad man voterar *om* som måste vara det viktigaste.

Sedan inser jag att det är bra med förhandlingar och kompromisser innan. Det måste till.

Man sätter ned foten vid voteringen. Det är de besluten som når ut, och det är de besluten som berör medborgarna i de olika EU-länderna.

Jag är så pass ny att jag tror att man har en likadan debatt i de andra länderna och att man är lika kritisk som en del är i Sverige mot det arbetssätt som parlamentet har haft hitintills. När nu parlamentet får ett större inflytande fr.o.m. maj månad när Amsterdamfördraget träder i kraft hoppas jag att vi kan skönja ett större ansvar från samtliga parlamentarikers sida. Vi måste ha EU. Vi kan inte gå ut ur EU. Vi skulle förlora på det. EU har inte råd att förlora mer anseende än vad det gör i dag.

Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi är naturligtvis överens om att ledamöterna bör vara aktiva och också delta i omröstningarna.

När det gäller parlamentariskens villkor i EU-parlamentet vill jag passa på att i detta sammanhang stryka under att vi i går vid utrikesministrarnas möte i Luxemburg kom överens om bättre regler i fortsättningen också för EU-parlamentarikernas skatteförhållanden och ersättningar.

Jag tycker att det är bra att vi nu också i Sverige kommer att kunna se till att de svenska EU-parlamentarikerna får betala skatt i sin valkrets även i fortsättningen. Vi kommer också att se betydligt bättre regler för reseersättningar och liknande så att det är de faktiska utgifterna som betalas och inte, som det hittills alltför ofta har varit, hypotetiska utgifter.

Anf. 19 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Det sista inlägget har jag lite svårt att förstå. Vad har parlamentariskens ersättningar och deras eventuella skatteregler med detta att göra? Jag ställer mig inte i den kö som kritiserar deras höga arvoden. Jag tycker att de är väl värda sina arvoden. Sedan kan jag ha synpunkter på vissa reseersättningar som är lite konstiga, i varje fall med svenska ögon sett.

Har man kandiderat till EU-parlamentet förutsätter jag att man tar reda på vilka regler som gäller och vilka krav man har från sina väljare i

respektive land. Då får man acceptera de regler som gäller. Att komma i efterhand och säga: Det här tycker jag är besvärligt, och jag vill åka hem i stället, tycker jag inte att man skall acceptera. Jag hoppas att de som har uttalat sig i medierna har varit undantagen som bekräftar regeln.

Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Därom är vi överens.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:214 om dammbygge i Colombia

Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Ingegerd Saarinen har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta för att svenska offentliga medel i fortsättningen används på ett för människor och miljö positivt sätt. Frågan är brett formulerad men avser situationer där svenska exportkrediter och exportkreditgarantier kommer i fråga. Bakgrunden är uppgifter om att indianrättsaktivister skulle ha mördats och bortrövats nära Urrådammen i västra Colombia. Dessa händelser sägs ha samband med dammbygget som Skanska medverkar i och där Exportkreditnämnden, EKN, lämnat garanti till förmån för Skanska.

Låt mig inledningsvis nämna att EKN stöder företagen genom att utfärda garantier som skyddar mot vissa risker. För detta betalas en premie vars storlek beror på risken. Det är således inte fråga om någon subvention.

EKN har utfärdat garanti till förmån för Skanska vid byggandet av dammen. Beställare var ett för ändamålet särskilt bildat företag där bl.a. colombianska staten är ägare. I EKN:s beslut 1993 angavs som villkor för garanti att en tillfredsställande och oberoende övervakning skulle göras av projektet. För att uppfylla detta anlidade finansierarna, däribland AB Svensk Exportkredit och Nordiska Investeringsbanken, en välrenommerad konsult, kanadensiska AGRA Monenco. Konsulten fick i uppgift att under hela projektperioden granska hur beställaren följt de program som myndigheterna fastställt för bl.a. miljö och omflyttning av människor.

Jag vill här poängtera att både miljöfrågor i snäv mening och omflyttning av personer är viktiga frågor som EKN bör fortsätta att uppmärksamma. De inspektioner som gjorts, och som senast redovisades i en konsultrapport från mars, visar att beställaren av dammen tagit sina åtaganden på allvar. Men det framgår också att den berörda urbefolkningen anser att den drabbats negativt av projektet och att detta inte tillräckligt beaktats. Beställaren har därför utsett en förhandlare för att söka nå en lösning.

Det är väl känt att situationen beträffande mänskliga rättigheter, MR, är allvarlig i Colombia. Civilbefolkningen drabbas hårt i de områden där den 40-åriga väpnade konflikten pågår. Det är givetvis helt oacceptabelt om människorättsaktivister dödas eller bortrövas. Regeringen följer utvecklingen, bl.a. genom ambassaden i Bogotá, och för en fortlöpande dialog med Colombia om MR-frågor. Den bilaterala dialogen är värde-

full och kompletteras av den dialog som förs mellan EU och Colombia. EU:s trojka träffade i förra veckan Colombias vicepresident Bell, ansvarig i regeringen för MR-frågor, för att diskutera MR-läget och Embera Katio-indianernas situation.

År 1997 inrättade FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter ett kontor i Bogotá för att bevaka respekten för MR och internationell humanitär rätt. Man arbetar också med internflyktingars rättigheter. I början av april i år tillträdde en svensk, departementsrådet Anders Kompass från Utrikesdepartementet, som kontorets chef.

Det är viktiga frågor som tas upp i interpellationen. Jag kan nu berätta om att regeringen fattat beslut om att EKN skall utarbeta en miljöpolicy för sin verksamhet. Det här arbetet, som EKN redan inlett, skall redovisas för regeringen före årets slut. Jag räknar med att miljöpolicyen kan införas senast i början av nästa år. Jag vill här nämna att EKN i sin bedömning av miljöaspekter i projekt avser att beakta också omflyttning av personer. Syftet med det här uppdraget är att förstärka och systematisera EKN:s miljöprövning. Det är bra att EKN i dessa frågor har direktkontakt med exportföretag, miljöorganisationer och andra länders exportkredit- och garantiinstitut.

Företrädare för Utrikesdepartementet och Exportkreditnämnden deltar i diskussioner i OECD om hur miljöaspekter bör beaktas i de statsstödda exportfinansieringssystemen. Under senare tid har man där redovisat sina erfarenheter av dessa frågor och också diskuterat ett utökat informationsutbyte.

Jag anser således att den frågeställning som tagits upp är viktig. Jag tycker självfallet att projekt som erhåller stöd från EKN, t.ex. Urråprojektet i Colombia, bör genomföras på ett sådant sätt att lokalbefolkningen gynnas.

Då Ingegerd Saarinen, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Yvonne Ruwaida fick delta i överläggningen i stället för interpellanten.

Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att stora dammprojekt bara skall genomföras om det finns respekt för lokalbefolkningens rättssäkerhet och försörjningsmöjligheter och att det blir minimala miljöstörningar. Oftast är det faktiskt tveksamt att ens göra storskaliga dammprojekt. Det finns andra sätt att se till att man får tillgång till både vatten och energiresurser.

Urrådammen i Colombia är byggd av Skanska i ett *joint venture*-projekt med ett ryskt företag. Projektet har finansierats med lån från bl.a. Nordbanken garanterade av Exportkreditnämnden och Nordiska Investeringsbanken.

När det gäller det faktum att sex indianrättsaktivister har dödats och minst tio har bortförts i regionen delar vi uppenbarligen inte samma problemsyn. Leif Pagrotsky säger att händelserna sägs ha ett samband med dammbygget. Vi delar snarare Amnesty Internationals uppfattning att kränkningarna av mänskliga rättigheter faktiskt har ett konkret samband med dammbygget.

Det är lokala markägare som vill vinna finansiellt på dammbygget som har hyrt in paramilitära grupper från Córdoba och Uraba, för att få i gång dammbygget.

De har anlåtats för att få bort folk som utövar sina demokratiska rättigheter. Vi ser mycket allvarligt på detta. Nu är det för sent att stoppa dammbygget, men vi tycker ändå att Sverige har ett ansvar att faktiskt utreda vad som händer vid dammbyggen.

Statsrådet hänvisar till en utredning som är gjord av kanadensiska konsulter som säger att beställaren av dammen har tagit sina åtaganden på allvar. Vi delar inte den bedömningen. Vi tycker att det är ett nordfixerat sätt att tänka när man utgår från en konsultfirma och inte från de människor som har drabbats. Det finns kunskap hos de människor som har drabbats som man i större utsträckning borde ta till vara. Man borde lyssna till dessa människor.

Vi tycker att det är värdefullt om Sverige ser till att göra utredningar av olika dammprojekt för att sedan ha det som en grund när man skall ta fram en miljöpolicy för den här typen av projekt.

Sedan har Sverige också ett ansvar för att se till att de människor som har blivit tvångsförflyttade faktiskt får fullständig och fullödig kompensation. Det skall inte bara vara en kompensation som ger dem en situation som är jämförbar med den de har i dag, utan det skall vara en kompensation som faktiskt ger dem en bättre situation. Det klassiska i det här området är att det inte finns någon jordbruksmark kvar. Det finns inga fiskeområden kvar dit de här människorna kan flytta. De måste helt och hållet ställa om sina liv. Här behöver man göra individuella handlingsplaner och ta hänsyn till individerna och ge dem möjligheter att gå vidare i sina liv. Vi tycker att Sverige skall ta ett större ansvar här.

Det finns en kommitté som heter The World Commission on Dams. Det är en kommission som skall ta fram planer för hur dammbyggen kan se ut. Den skall också diskutera andra sätt att leverera energi och vattenresurser i stället för dammbyggen. Sverige bidrar till den här kommissionens arbete, och det är bra. Kommissionen skall vara färdig med sitt arbete om ungefär ett år. Vi tycker att Sverige borde ha som policy att avvakta den här kommissionens arbete innan man ger garantier och subventioner till dammbyggen framöver. Sverige borde säga att man skall vänta ett år tills kommissionen är färdig med sitt arbete innan man satsar på ett nytt dammprojekt.

Urrádammen i Colombia är ett exempel på hur dessa dammprojekt har fått konsekvenser både för miljön och för de mänskliga rättigheterna som är oacceptabla.

Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida påstår att det skulle finnas en direkt koppling mellan kraftverksbygget i Urrá och mord och bortförande av urbefolkningen. Vår ambassad i Bogotá känner inte till något sådant samband.

De anklagelser om brott mot indianfolket Embera Katio som framförs i interpellationen är mycket allvarliga. Vi tar dem på stort allvar. Vi har redan kontaktat vår ambassad i Bogotá för att få mer information om den här händelsen. Vi har god kunskap om MR-situationen i landet bl.a. genom vårt långa engagemang för dessa frågor inom ramen för vårt ut-

vecklingssamarbete. Ambassaden har varit i kontakt med colombianska myndigheter, med ett flertal enskilda organisationer, såväl colombianska som internationella, med pressrepresentanter och andra men har inte kunnat få fram uppgifter om de mord och de bortrövanden den senaste månaden som det talas om i den här interpellationen.

Däremot vet vi att i februari 1999, dvs. för bara två månader sedan, besökte en kommission bestående av representanter för kyrkan, FN:s MR-kontor och UNHCR det aktuella området. Kommissionen rapporterade om mord, tortyr och hot under 1998. Hot från såväl paramilitären som gerillan hade lett till flykt av befolkning från området. Men de talar inte om några samband mellan detta våld riktat mot befolkningen och kraftverksbygget.

Vidare har paramilitären vid flera tillfällen stoppat och bortfört indianer och nybyggare, senast så sent som i år.

Yvonne Ruwaida tycker också att den svenska regeringen skall ta ett större ansvar för situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Colombia.

Det svenska biståndet till Colombia syftar just till att stärka respekten för mänskliga fri- och rättigheter, att främja förebyggande arbete för konflikthantering och till att stärka demokratin. Sverige stöder sedan flera år tillbaka enskilda organisationer, internationella, svenska och lokala, som arbetar i Colombia med de här frågorna. Några av organisationerna är Internationella rödakorskommittén, Diakonia, Caritas och Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter. Dessa samarbetar i sin tur med ett stort antal colombianska organisationer. En del av organisationerna arbetar direkt med skydd och stöd till civilbefolkningen i konfliktdrabbade områden.

Det svenska stödet för arbete för mänskliga rättigheter och demokrati i Colombia uppgick under 1997 till ca 20 miljoner. Under 1998 utbetalades 27 miljoner kronor.

Anf. 24 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! När det gäller sambandet mellan dammbygget och det våld som har förekommit i området har Amnesty International, i kontakt med människor och genom närvaro där nere, konstaterat att det finns paramilitära styrkor som är bildade och finansierade av stora markägare i området. De här markägarna vill vinna pengar på att sälja mark till dammkonsortiet. De är också oroliga för alla typer av protester som på något sätt skulle kunna förhindra dammbygget. De har finansierat paramilitära styrkor för att skrämma och hota de indianrättsaktivister som finns. Här har vi ett samband.

Jag tycker att de källor som jag har haft tillgång till är tillförlitliga i den här frågan.

Colombia är ett land där det finns mycket oroligheter. Men jag tycker inte att man kan vifta bort detta med att de mord och bortrövanden som har förekommit har något samband med de allmänna oroligheterna. Jag ser ett tydligt samband i den här frågan. Jag tycker att de källor som vi har är tillförlitliga. Jag tycker att Amnesty International gör ett gott arbete, och man brukar vara tillförlitlig i den här typen av frågor.

När Sverige indirekt ger garantier och subventioner till svenska företag som bygger dammar där man tvångsförflyttar människor, anser jag att Sverige skall ha ett mer direkt ansvar för att se till att dessa människor

får en fullödlig kompensation. Detta hänger ju ihop. När Sverige bidrar, om det nu är med garantier eller subventioner, tycker jag att vi måste ta ett större ansvar för det som händer.

Jag vill förhindra den kränkning av mänskliga rättigheter och den miljöförstöring som förekommer här. Då måste man se till att fler tar ett ansvar. Jag tycker att det är bra att EKN får en miljöpolicy där även tvångsförflyttning av människor kommer att ingå som ett moment. Men vi har också ett ansvar för det som hänt.

Jag skulle vilja att man, när man utarbetar en miljöpolicy för EKN, ser över hur den här typen av projekt planeras, hur de demokratiskt förankras, hur de finansieras och hur situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna hanteras. Det skulle vara någon typ av *keystudy* som kan ligga som underlag för hur man skall ge garantier och subventioner framöver. Jag tycker att det är mycket angeläget att Sverige kan stödja den här typen av arbete och att man då inte enbart tar till vara erfarenheter från organisationer som kommer från industriländer, från Sverige eller från andra västländer, utan också tar till sig erfarenheter från de människor som direkt berörs. Jag tycker att det är mycket viktigt.

Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi tar dessa anklagelser på yttersta allvar. Jag konstaterar att vår ambassad i Bogotá och Amnesty International gör olika bedömningar om bakgrunden till de kränkningar som den här frågan gäller. Trots att vår ambassad engagerat sig starkt i detta, har ett väl utvecklat kontaktnät, rimligen känner alla de människor som också Amnesty arbetar med och rimligen har talat med samma grupper och samma rapportörer har de inte kunnat finna något som helst belägg för detta.

Jag utgår från att man fortsätter det här arbetet och ser vad det kan leda fram till. Men än så länge har något sådant inte kommit fram. Jag tvingas konstatera att i denna fråga har vi olika bedömningar. Jag litar på den ambassad vi har i Bogotá och den bedömning man har gjort.

Det gläder mig att Yvonne Ruwaida stöder det arbete vi har initierat med att ta fram en miljöpolicy för Exportkreditnämnden och för den här typen av beslut. Jag tycker att Yvonne Ruwaida för fram bra idéer om att vi inte bara skall använda oss av traditionella kontakter med Industriförbundets kompisar i industrivärlden, med Industriförbundet i Sverige och med kundföretagen. Vi skall ha ett bredare angreppssätt, inte minst när det gäller kontakter med organisationer i tredje världen och, vill jag tillägga, systerorganisationer, exportkreditgarantiinstitut i andra länder. På så sätt kan vi få ett så bra sätt att arbeta med det här som möjligt, och även få så bra effektivitet i det här som möjligt.

Jag tycker att vi skall eftersträva att den policy man tar fram skall få ett så brett stöd från andra institutioner som möjligt, så att det inte bara är vi från svensk sida som ställer krav på dem som skall genomföra den här typen av investeringar. Det kan kanske t.o.m. bli ett samfällt krav från många länders motsvarande institut. Då kan vi få en helt annan kraft och en helt annan chans att påverka verkligheten i de länder där de här problemen finns. Men som sagt, vi tar fasta på de konstruktiva synpunkter som Yvonne Ruwaida har framfört. Vi skall försöka se till att det kommer med i det analysarbete som Exportkreditnämnden nu bedriver för att utarbeta en ny miljöpolicy.

Anf. 26 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Då får jag börja med att säga att jag nu förlitar mig på att handelsministern kommer att se till, när man utarbetar miljöpolicy, att man tar till vara det bredare förhållningssättet. Jag väntar spánt och nyfikenhet på hur det arbetet skall framskrida. Jag vill gärna återkomma med fler idéer i den frågan.

När det gäller sambandet mellan dammbygget och de kränkningar av mänskliga rättigheter som vi har diskuterat här tycker jag att det är olyckligt att svenska ambassaden och Amnesty hamnar på olika linjer. Det är kanske något man borde titta över. Personligen tror jag ändå att Amnesty International har en god insyn i frågan. Jag anser att Amnestys ställningstaganden är tillförlitliga.

Sedan skulle jag fortfarande vilja uppmana ännu en gång till att Sverige har en policy där vi avvaktar med att stödja dammbyggen tills The World Commission on Dams är färdigt med sitt förslag. Då hamnar vi inte i detta att vi stöder ett dammprojekt som får konsekvenser, både för miljön och för mänskliga rättigheter, som är negativa, utan vi avvaktar den av Sverige stödda kommissionen i dess arbete. Det är också lite olyckligt om man under det närmaste året skulle ge garantier och subventioner till dammprojekt som kommissionen sedan säger att man inte skall ge. Man skall inte jobba på det sättet. Jag skulle bli väldigt glad, och jag tror att det vore bra, om vi kunde komma någonstans även i den frågan.

Anf. 27 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det framstår, när vi diskuterar den här frågan, som att det är mer som förenar än vad jag trodde när vi började diskussionen. Jag tror att det arbete som nu inleds kommer att leda till att skillnader mellan våra perspektiv minskar ytterligare.

Jag skulle vilja säga några ord om vad det är för slags stöd som staten ger till den här typen av dammbyggen. Det framstår ibland som att staten bidrar med subventioner för att möjliggöra för svenska företag att ta den här typen av uppdrag. Så är det inte. Vad det handlar om är ett system för att fördela riskerna som företagen får betala en avgift för att få vara med om. De avgifterna är så stora att de skall täcka alla förluster som uppstår i de enskilda fallen.

Verkligheten är att just nu betalar näringslivet större avgifter än vad förlusterna utgör. Det innebär att just nu tar staten emot överskott från systemet. Några bidrag från skattebetalarna eller från budgeten för att göra projekten billigare för företagen är det inte fråga om. Det är inte den typen av stöd eller subventioner. Vad det handlar om är att staten tar ansvar för att organisera ett system där företagen som är aktiva på exportmarknaderna inbördes fördelar kostnaderna för stora projekts och även mindre projekts, för den delen, kreditförluster.

Att staten genom subventioner och bidrag stöder den här typen av projekt som leder till olika skadeverkningar runt om i världen är inte riktigt sant. Det är en annan form av stöd där man tar ansvar för att organisera en riskutjämning mellan företagen inom näringslivet. Det är vad saken gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:86

27 april

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellationerna 1998/99:209 och 212 om den svenska valfångstpolitiken

Anf. 28 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Siw Persson har frågat mig vilken anledningen är till att Sverige inte har representation på diplomatisk nivå i Internationella valfångstkommissionen, IWC.

Gudrun Lindvall har ställt följande frågor:

Vilka är skälen till den successiva reträtten i den svenska valfångstpolitiken?

Kan miljöministern dementera att det inte finns något samband mellan urholkningen av svensk valfångstpolitik och påtryckningar från den norska regeringen?

Hur kommer det sig att Sverige inte stöder protester mot Japans vetenskapliga valfångst i IWC, när dessa protester betonas i brev till Japans fiskeriminister?

Vilka problem ser regeringen med ordförandelandet Irlands förslag till ny valfångstpolitik i IWC?

Slutligen frågar Gudrun Lindvall om regeringens inställning till det australiensiska förslaget i IWC om en mer restriktiv valfångstpolitik.

Eftersom både Siw Persson och Gudrun Lindvall ställer frågor om Sveriges agerande i IWC vill jag besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Siw Persson skriver i sin interpellation att hon med stor förvåning konstaterar att Sverige är det enda av IWC:s medlemsländer som inte representeras på diplomatisk nivå. Enligt de uppgifter som jag fått fram är bara fem av sammanlagt 38 kommissionärer diplomater. De övriga har antingen forskarbakgrund eller är tjänstemän inom respektive länders förvaltningar.

Från svensk sida har vi länge betraktat bevarandet av världens valpopulationer som en viktig internationell miljöfråga. Regeringen har därför utsett en svensk kommissionär som för Sveriges talan i IWC. Kommissionären är professor vid Naturhistoriska riksmuseet och har omfattande erfarenhet av internationella förhandlingar och mycket hög vetenskaplig kompetens på det marina området.

Jag har tidigare som svar på frågor från riksdagsledamöter klargjort att Sverige har och kommer att fortsätta att ha en restriktiv hållning i valfångstfrågan. Denna restriktiva hållning vill jag lägga till grund för en effektiv internationell reglering på området. I dag ökar jakten utan att IWC kan kontrollera den. Detta anser vi från svensk sida är oroande. Vår grundinställning baseras på försiktighetsprincipen, principen om bevarande och uthålligt nyttjande av naturresurser och principen om att förekommande fångst skall bedrivas med etiskt acceptabla metoder.

Under årens lopp har vi haft en dialog med såväl de valfångande länderna Norge och Japan som länder med en väldigt restriktiv inställning i fråga om valfångst som t.ex. Australien och Storbritannien och naturligtvis tagit intryck av deras argumentation.

Gudrun Lindvall kan dock vara försäkrad om att den svenska huvudlinjen i valfångstfrågan bygger på vår egen analys av hur vi bäst skall kunna bevara världens valpopulationer.

IWC:s regelsystem tillåter s.k. vetenskaplig fångst utan att kvoter sätts av IWC. Sverige anser att den vetenskapliga jakt som bedrivs av Japan i Antarktis bör fasas ut omgående. Som jag tidigare har sagt i riksdagen har jag personligen skrivit till Japans fiskeriminister i detta ärende. Sverige har dessutom vid åtskilliga tillfällen inom och utom IWC fört fram att Japan bör upphöra med sin omfattande vetenskapliga fångst. Vi kommer att framföra detta igen vid årets IWC-möte i maj.

Det s.k. irländska förslaget innebär i korthet att viss inhemsk jakt kan tillåtas i kustnära områden under starkt kontrollerade former. Samtidigt skall världshaven utanför ländernas kustnära zoner bli ett permanent valreservat. Den vetenskapliga jakten skall fasas ut och all internationell handel med valprodukter förbjudas.

Från svensk sida har vi fört fram att vi tycker att det irländska förslaget är en bra utgångspunkt för fortsatta diskussioner inom IWC i syfte att få kontroll över den ökande valfångsten. Problemet i dagsläget är att de valfångande länderna har visat sig svagt intresserade av att diskutera en begränsning av valfångsten. De länder som ställer sig avvisande till all fångst så när som på ursprungsbefolkningarnas jakt, har å andra sidan varit ovilliga att diskutera förutsättningar för att lätta på det rådande förbudet mot kommersiell valfångst.

Det s.k. australiensiska förslaget innehåller delar som även ryms inom det irländska förslaget, t.ex. att den vetenskapliga jakten bör fasas ut och att förbudet mot internationell handel med valprodukter skall behållas. Australien för även fram intressanta förslag som att nya regionala valreservat bör inrättas. Den stora skillnaden är att Australien föreslår att det rådande förbudet mot all kommersiell valfångst skall permanentas. Detta kan verka tilltalande, men det löser ju inte dagens problem som ju är att valfångsten utanför IWC:s kontroll ökar.

Det finns enligt min bedömning en överhängande risk för att ett permanent förbud mot valfångst leder till att de valfångande länderna reserverar sig mot beslutet, alternativt lämnar IWC. På så sätt kan de på folkrättslig grund fortsätta med att ensidigt sätta kvoter för sin egen jakt utan insyn och utan kontroll.

Om inte parterna är villiga att i konstruktiv anda diskutera en samlad kompromiss finns det enligt min bedömning en stor risk för att jakten kommer att fortsätta att öka utanför IWC:s kontroll, vilket de facto är vad som sker i dag. Som exempel kan jag nämna att norska valfångare förra året fångade 624 valar. I år har Norge ökat sin kvot till 753 djur.

Från svensk sida kommer vi på IWC-mötet i maj att med kraft fortsätta att verka för en samlad internationell överenskommelse inom ramen för IWC.

Anf. 29 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Tack för svaret. Jag måste säga till miljöministern att jag är förvånad över det. I svaret står det att av sammanlagt 38 länders kommissionärer är det bara 5 kommissionärer som har diplomatisk status. I den information som jag har fått och som är från säker källa sägs det att det är fråga om 35 länder och att Sveriges representant är den enda som inte har diplomatisk status. Ryssland har ibland en representant med diplomatisk status. Två länder har man satt frågetecken för. Och Schweiz har man också satt ett frågetecken för. Ibland har man en representant på

någon sorts diplomatisk nivå. Detta, miljöministern, är något som vi måste klara ut. Jag vill ha reda på från vilket håll som detta har kommit. Jag kan få detta underlag antingen redan nu, eller också kan vi klara av det sedan.

När det gäller världens valar gäller det att man verkligen viktar vikten av detta. Man måste alltid tänka på vilka signaler man skickar. Är det en hög nivå och viktigt för Sverige, eller är det en högsta prioritet? Om man från Sverige anser att det är oerhört viktigt, då skickar man naturligtvis en representant på diplomatisk nivå och också en tjänsteman som man vet inte bara allmänt är väldigt skicklig utan som har en god grundkompetens och den bästa kompetensen på området. Jag ifrågasätter inte den svenska kommissionärens kompetens i största allmänhet. Men däremot vet jag att denna person saknar specialistkompetens just på detta område.

Då är min fråga: Varför skickar man inte en tjänsteman tillsammans med en diplomat som har denna specialistkompetens? Det är nämligen mycket viktigt, och det är valarna faktiskt värda. Det är alltså en viktig signal, miljöministern. Världens valar förtjänar en bättre behandling från den svenska regeringen genom att vi håller samma nivå som de flesta andra länder när det gäller diplomatisk status och att vi verkligen mår om att skicka personer som inte enbart är skickliga på att förhandla utan också har en sådan kompetens att de i grunden vet vad de förhandlar om.

Anf. 30 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag vill också tacka för svaret. Jag är inte heller speciellt nöjd.

Det står utom allt tvivel att Sverige har ändrat sin uppfattning när det gäller valar – inte när det gäller de senaste tre fyra åren, men däremot om man ser det i ett längre perspektiv.

Varför är det så viktigt med valfångst? Det har blivit en symbolfråga för hur vi hanterar det levande på jorden. Man kan se att det inte går att jaga val på ett någorlunda skonsamt sätt. Att döda ett så stort djur med harpun är att orsaka djuret ett fruktansvärt lidande. Man skjuter en harpun in i dem, och sedan förblöder de medan de sliter som attan för att komma loss. Jag hoppas att alla ni unga som sitter på läktaren engagerar er i denna typ av frågor. Detta är en fruktansvärt grym slakt och inget annat.

Varje land med någon självaktning, och framför allt Sverige som brukar säga att vi skall gå före i fråga om djurskydd, måste protestera. Dessutom kan man se att havet i dag utsätts för alltmer miljöförstöring. Vi kan se att alla världens djur i havet har svårt att klara sig. Det finns alltmer gifter. Valarna är inget undantag. Vi vet dessutom inte hur många de är. Om vi skall ha någon sorts försiktighetsprincip skall det verkligen gälla havet, eftersom vi har svårt att veta exakt hur stor populationen är.

Sverige var alltså ett land som gick före redan på 70-talet och fram till början av 90-talet och såg till att vi började få en restriktiv hållning i världen. Sverige var faktiskt ett av de länder som agerade för att vi skulle få ett moratorium på valjakten. Och så småningom kom också detta. Detta förpliktigar faktiskt. Om Sverige nu har varit ett land som har drivit på måste vi fortsätta med det. Vid FN-konferensen 1972 var detta en viktig fråga. Om jag inte minns fel hölls denna konferens i Stockholm. Jag var student och aktiv då. Sedan dess har Sverige successivt devalve-

rat sin valpolitik. Det har skett, såvitt jag har förstått, via påtryckningar från Norge. Norge är nämligen ett av två länder i världen i dag som jagar val. Det andra landet är Japan. Efter det att Sverige lade ned sin röst 1995, då det föreslogs att Valfångstkommissionen skulle ge Norge en knäpp på näsan, sade Anna Lindh att det är lite känsligt, eftersom det är Norge det gäller, att det är lite av en familjekonflikt och att Sverige därför inte vill protestera tillsammans med de andra länderna. I stället skickade Sverige ett litet snällt brev till Norge där man skrev: Snälla ni, sluta att jaga val. Men inom IWC vågade man inte agera.

På samma sätt kan man se detta gentemot Japan. Detta kanske hänger ihop. Man kan ju inte kritisera Japan när man inte kritiserar Norge. 1991 röstade Sverige nej till att valfångstlandet Japan skulle få en ny kvot för kommersiell kustnära jakt. 1995–1998 lade man ned rösten. 1993 och 1998 lade Sverige ned rösten när IWC ville protestera mot den vetenskapliga valfångsten i Antarktis.

Det intressanta i miljöministerns svar är att han påpekar att Japans vetenskapliga jakt inte är acceptabel. Men han säger inte ett ord om Norges. Är den bättre? Accepterar Sverige Norges vetenskapliga jakt?

Sverige protesterade inte ens 1995 när Norge och Japan ville öppna för att döda valar med elektricitet, med en elektrisk lans, trots att det är någonting som klart strider mot de åsikter som man har här i Sverige. Den typen av elektriska redskap för att påverka djur, t.ex. för att driva grisar mot slakt, är inte tillåtna i Sverige. Här protesterade inte Sverige, trots att vetenskapsmän säger att detta sätt att döda val är ytterst smärtsamt.

Jag menar nog att Sverige åter måste till den mycket restriktiva linjen och frågar: När kommer Sverige att återigen bli ett land som protesterar och för den politik som vi förde på 70- och 80-talen?

Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Som båda de föregående talarna har sagt har Sverige haft en mycket stor betydelse för att få fram det moratorium som man nu skall riva upp, dvs. att man inte skulle ha någon kommersiell valfångst. Under många årtionden har Sverige varit mycket pådrivande, och det är många som upplever att Sverige har ändrat inställning. Och svaret som de två interpellanterna får på frågan varför Sverige skall gå med på en kompromiss är att man tror att ett antal länder skall reservera sig eller hoppa av och fånga valar ändå.

Jag måste då ställa en fråga till miljöministern. Om man går med på en kompromiss, hur skall man då efteråt kunna åstadkomma något mer restriktivt? Det är faktiskt den stora frågan, såvida inte Sveriges regering och miljöminister tycker att kompromissen är bra. I så fall förstår jag att man går med på kompromissen. Men jag när fortfarande en förhoppning om att Sverige vill fortsätta att ha ett totalförbud. Och då verkar det väldigt märkligt att först gå med på en kompromiss och sedan tro att man skall åstadkomma något mer restriktivt. Min stora fråga till miljöministern är alltså: Hur skall man kunna åstadkomma det genom att först sälja ut sig?

Anf. 32 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Siw Persson, jag vet inte om vi riktigt kan reda ut detta här i kammaren. Jag upplever att Bo Fernholm, som är vår kommissionär, har en hög vetenskaplig kompetens på det område som det handlar om. Han har, såvitt jag förstår, spelat en viktig roll under det skede som varat i ett antal år och som mycket handlat om att hitta vetenskapliga belägg för hur valpopulationerna ser ut, hur valarna rör sig osv. Under denna tid har han också utsetts till vice ordförande i IWC. Det ser jag nog som ett belägg för att han har en hög kompetens och att han har gjort mycket nytta inom IWC.

Sedan vet jag inte riktigt om det är så att diplomatisk ställning nödvändigtvis innebär att man har högre ställning än den kommissionär som vi för närvarande har. Jag är heller inte säker på att de andra kommissionärerna överlag skulle ha högre kompetens än Bo Fernholm. Tvärtom tror jag nog att Bo Fernholm tillhör dem som har den allra högsta kompetensen inom kommissionen.

Nu har vi haft en period då det varit en fokusering på det vetenskapliga arbetet inom IWC. Vi kommer nu, och det är väl denna debatt ett belägg för, in i en situation där det blir mer politiska diskussioner inom IWC. Jag är naturligtvis beredd att se till att departementet fortsatt har en bra och stark representation i de sammanhangen för att få det sambandet väldigt tydligt.

Jag delar helt Gudrun Lindvalls uppfattning i de etiska frågorna i samband med valjakt. Det gäller då det sätt på vilket valjakten bedrivs och det lidande som man orsakar djuren. I mitt interpellationssvar har jag försökt att stryka under de aspekterna.

Grundfrågan tycker jag dock är lite mera komplicerad än vad Gudrun Lindvall och den tredje deltagaren i debatten utgår från. Faktum är att valfångsten ökar, trots IWC. Jag tror inte att Sverige skulle kunna påverka det så mycket om vi sade att vi är för ett totalt förbud mot all valjakt. Ökningen skulle ändå fortsätta. Det som skulle bli resultatet i så fall är att Sverige inte skulle ta möjligheten att spela en konstruktiv roll i det arbete som måste ske, och då spela den rollen med utgångspunkt i en strängt restriktiv grundhållning.

Under fem år, 1992–1997, har valjakten i världen ökat med 250 %. Då räknar jag, Gudrun Lindvall, också in den norska valjakten i den siffran. Den ökar stadigt år från år.

I den situationen vill jag inte träda tillbaka och bara se på hur ökningen fortsätter, alltmedan jag tröstar mig och mitt samvete med att jag ändå är mot valjakt. I stället vill jag att Sverige, och jag själv, skall spela en konstruktiv roll när det gäller att se om vi kan hitta en ny reglering av valjakten som innebär att vi får kontroll över utvecklingen och ser nya möjligheter att påverka den, fortfarande i restriktiv riktning.

Anf. 33 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag har aldrig underkänt kommissionärens kompetens. Han är säkert alldeles utomordentlig. Frågan är vilken kompetens det är som den svenska regeringen prioriterar – en allmänt god kompetens eller en specialistkompetens på området. Det var så jag sade.

När det gäller detta med diplomat eller ej har ju andra delegater reagerat på att Sverige inte har samma nivå på dem som skickas ut.

När det sedan gäller valfångsten gäller, fru talman, följande. I vissa speciella frågor där vi säger att vi inte dagtingar med vårt samvete säger Sverige nej till dödsstraff men vi diskuterar aldrig med något annat land, för att få fler att säga nej till dödsstraff, detta med att man skall acceptera ett visst mått av dödande under tiden. Det är oerhört viktigt att vi i den här frågan återkommer till att säga nej till dödsstraff på valar. Det är fullständigt fel politik att säga: Vi accepterar ett ganska stort mått av dödande tills vi lyckas övertala de andra att sluta döda. Detta är en katastrofal policy från Sveriges sida.

Vi skickar alltså en signal från Sverige – vi som tidigare sagt nej till dödande – att vi i dag säger ja till dödande tills de andra blir så förhandlingsbara att de inser att man inte skall förstöra en så viktig del av vår resurs i världen.

Till sist, fru talman: Det är nu en väldigt viktig tidpunkt, ja, faktiskt en avgörande period. Det är nämligen nu som vi bestämmer vad som skall hända under det kommande årtusendet. Avgörande är alltså vilka signaler vi skickar. Därför måste Sverige högprioritera valfrågan, inte bara här i kammaren utan också när man kommer till skott och det i praktiken skall avgöras om vi verkligen står för de vackra ord som vi säger.

Det finns alltså, fru talman, inget annat val än att valen skall få välja att leva ett valfritt liv på världens hav.

Anf. 34 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Naturligtvis är det så att man måste välja taktik. Jag tror att Sverige gör en oerhört stor taktisk miss i det val som man nu är på väg att göra.

När det gäller det irländska förslaget anser jag att det är just de diskussioner som lett fram till det irländska förslaget som har gjort att Norge och Japan har vågat öka sin vetenskapliga jakt. Man börjar liksom vädra morgonluft. Det börjar finnas en sorts acceptans i alla fall för en kommersiell kustnära valfångst. Då ökar också acceptansen för det man håller på med. Man känner att man lite grann börjar vinna det här slaget.

Antingen säger man att det inte går att acceptera en valslakt just därför att valen tillhör alla. Den rör sig över hela jordklotet. Ingen kan säga att han eller hon råkar äga valen just när den passerar landet i fråga, t.ex. Norge. Valen passerar ju Irland på vägen dit, för att ta ett exempel, och Irland jagar inte.

Valen är ett stort djur. Den påverkas av den globala miljöförstöringen. Valen är ett djur vars antal vi inte vet. Trots försiktighetsprincipen och alla möjliga principer som vi har och som vi brukar hålla fram som honnörsord är valjakten inte acceptabel.

Det irländska förslaget gäller en kommersiell valslakt i kustnära vatten, i utbyte mot att internationell handel med valprodukter förbjuds. Men det är faktiskt redan i dag förbjudet i CITES, så det är liksom ingen fördel. Men sedan säger man att den vetenskapliga jakten skall *frivilligt* fasas ut. Det innebär att de här länderna dels kommer att kunna få en legal kustnära valfångst, dels kommer att kunna fortsätta att frivilligt mer eller mindre så att säga eventuellt, kanske, möjligtvis i någon mån fasa ut den vetenskapliga fångsten. Man kommer dock att kunna fortsätta med det här.

Dessutom säger det irländska förslaget att den vetorätt som valfångarländerna har skall vara kvar, skall vara intakt. Det innebär att vi vinner oerhört lite på detta. De som vinner på detta är Japan och Norge, för de får en kommersiell jakt i kustnära områden.

I och med att det är så här är detta också en tillfällig överenskomelse som ensidigt kan rivas upp av valfångarländerna. Jag menar att det här inte ens är en kompromiss, utan detta är att sälja sig till valfångarländerna. Man gör detta acceptabelt. Vi får helt enkelt inte kvar detta med att *val jagas icke*.

Det australienska förslaget, som jag tycker redovisas fel av miljöministern, är ett förslag som jag tror att de flesta människor – också vanligt folk – som har engagerat sig i valjakten tycker är riktigt. I förslaget sägs det att alla hav skall vara globala valreservat. Valen skall helt enkelt inte jagas. Man föreslår ett femtioårigt moratorium.

Låt valarna finnas kvar! Se vad som händer under de kommande 50 åren, särskilt som vi dessutom vet att valarna är utsatta för en miljöförstöring som vi faktiskt måste göra allt för att ändra på och bryta. Vi vet ju att många av de organiska kemikalier som vi omger oss med förr eller senare hamnar i vattnet. De orsakar mycket problem, t.ex. reproduktionsstörningar. Hur det är med den saken hos valen vet man inte. Man vet dock att det förekommer reproduktionsstörningar bland sälar. Med största sannolikhet finns det sådana störningar också bland valarna. Det kan man säga, med tanke på att många äter just fet fisk och den typen av föda. Dessutom säger det australiensiska förslaget att den vetenskapliga valfångsten skall förbjudas. Det är alltså en stor skillnad mellan de båda förslagen.

Det är möjligt, som ministern säger, att valfångarländerna inte kommer att acceptera det australiensiska förslaget och att de t.o.m. lämnar IWC. Men låt dem göra det, för då kan vi verkligen visa globalt att detta är en fråga där somliga länder inte accepterar vad de allra flesta andra vill. Därmed får vi konflikten tydlig i stället för att sopa det hela under mattan och säga: Jaga lite grann, skjut lite här och skjut lite där, så kanske vi kan hålla sams! Det öppnar för ett synsätt som jag tycker är fullkomligt oacceptabelt.

Jag skulle vilja fråga: Är verkligen inte enda möjligheten att flytta fram positionerna när det gäller valfångsten att visa en restriktiv linje? På vilket sätt skulle det irländska förslaget skapa en bättre situation för jordens valar?

Anf. 35 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag får inte riktigt grepp om vad miljöministern och regeringen tycker, om man är emot valjakt och tycker att det som nu skall fortsätta att vara totalt förbjudet eller om man tror på kompromissen i botten. Om man tror på kompromissen i botten förstår jag att man kör den taktiken, att man skall ha kompromissen för att de andra skall vara kvar. Men om man inte tror på att vi skall ha fortsatt valjakt kan man inte gå på kompromissen. Jag ser det som helt uteslutet.

För valarnas skull tycker jag att Sverige måste fortsätta att säga nej till valjakt. Nu handlar det egentligen om att väcka opinion, tycker jag. De här länderna, som nu eventuellt skulle hoppa av IWC och fortsätta och utöka sin valjakt, kommer säkert att bli utsatta för ganska stora på-

tryckningar från allmänheten, inte bara från regeringar. Jag hoppas att det blir från regeringar också, men från allmänheten.

Jag lovar att vi kommer att hjälpa regeringen, om man nu vill ha hjälp, för att väcka denna opinion mot valjakt. Gå inte med på kompromissen! Jag tror att det kommer att vara förödande. Det är att ge lillfingeret, och sedan tar de hela handen. Det kommer bara att bli mer och mer som man kräver.

Anf. 36 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! När det gäller diskussionen med Siw Persson om vår representation i kommissionen tror jag inte att vi kommer så mycket längre. Men jag är gärna beredd att diskutera frågan vid ett senare tillfälle.

Gudrun Lindvall säger att vi skall ha en situation som innebär: Val jagas icke! Men problemet är ju att val jagas. Valjakten ökar med 250 %.

Det verkar också som om det skapas en föreställning om att vi skulle ha ställt oss bakom det irländska förslaget, att vi har accepterat det irländska förslaget som det nu presenteras. Det är fel. Det framgår också tydligt av mitt interpellationssvar. Vi tycker att det är en utgångspunkt som man kan resonera vidare från.

Det finns andra utgångspunkter. Jag har haft förmånen att de senaste månaderna träffa den australiensiske miljöministern, Robert Hill, vid tre olika tillfällen. Vi har diskuterat valfrågan vid samtliga de tillfällena, särskilt när jag träffade honom förra veckan i New York. Vi har en bra kontakt i de här frågorna. Vi värderar naturligtvis möjligheten att komma framåt även enligt den linje som Australien representerar. Det tänker vi självfallet fortsätta med.

Jag återvänder till det som jag ändå tycker är den centrala utgångspunkten i den här diskussionen, och det är att det sker en ständigt ökande valjakt år från år. Det är en ökning med 250 % på fem år. Den ökningen kommer med all sannolikhet att fortsätta. Inför den ökningen förefaller det som om IWC är maktlös. Jag ser inte någon realistisk möjlighet att på kort sikt åstadkomma en situation där ingen valjakt sker.

Jag skall inte gå in i en diskussion om huruvida det ges utrymme för en viss valjakt med rimliga etiska medel. Det kan vi ta någon annan gång. Men det finns ingen möjlighet att inom rimlig tid se en kraftig minskning av valjakten med nuvarande instrument och överenskommelser. Då måste det rimligen vara mitt ansvar att försöka pröva olika vägar för att hitta en sådan reglering, för att hitta en möjlighet att bromsa och skaffa kontroll över valjakten. För min del tycker jag att det är den helt centrala frågan i den diskussion vi för för närvarande.

Anf. 37 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag kan konstatera att vi har helt olika åsikter i sammanhanget. Det är bara att tycka att det är mycket tråkigt.

Men jag konstaterar också att regeringen har en mycket uppgiven, defensiv linje. Det har vi faktiskt inte råd med. Därför vädjar jag i mitt sista inlägg att Sverige skall våga visa mod. Våga vägra velighet! Våga välja en tuff linje för valarnas bästa! Valarna har inget val. Sverige har ett val. Välj levande valar i världens hav!

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag gör en annan bedömning än miljöministern. Min bedömning är att det irländska förslaget dessutom, vilket måste poängteras, inte ger någon som helst möjlighet till kontroll av valjakten. I det irländska förslaget ges ingen möjlighet vare sig för vetenskapsmän eller veterinärer att vara med ute på båtarna och kontrollera fångst- och slaktprocessen. Jag anser att det irländska förslaget i grunden accepterar en kommersiell valjakt, och det är det som är felet.

Det australiensiska förslaget accepterar inte valjakt. Det är det som är fördelen.

Har man öppnat för valjakt anser i alla fall jag att det finns stora risker för att det inte bara blir kommersiellt utan även i s.k. vetenskapligt syfte.

Det faktum att man accepterar en kommersiell valjakt i kustnära områden säger i sig att det går att döda val. Men det går inte att döda val på ett någorlunda humant sätt. Det är plågsamt. Den typen av – vad skall jag kalla det, slakt är nästan för snällt – mord på stora däggdjur skall vi inte ha på jorden. Det tillhör liksom det förgångna. Mänskligheten borde ha kommit längre i sin insikt om medvetande, känslor och möjlighet till lidande hos stora däggdjur. Jag tycker att valjakt inte hör hemma på en civiliserad planet.

Jag anser att Sverige måste ha en restriktiv inställning för att verkligen visa att det finns länder som menar allvar med långsiktig ekologisk hållbarhet, som faktiskt sätter djurskyddet främst och som ser ekologi och djurskydd som någonting som måste bli ledstjärna in i 2000-talet, som menar allvar med att vi skall ha en biologisk mångfald kvar, som tar miljöproblemen på allvar. Det här handlar om en kombination av ekologi, ekonomi och djurskydd. Det är många frågor här. Vi vet att haven utsätts för mycket påverkan.

Jag anser att Sverige skall ha en restriktiv linje, även om miljöministern anser att vi kanske inte får vara med i alla samtal med Norge. Jag hoppas verkligen att den inställning som Sverige nu har inte handlar om att man vill hålla sig bundis med den närmaste grannen. Tyvärr måste jag säga att det svar vi har fått inte gör mig övertygad på den punkten, och det är beklämmande.

Anf. 39 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Våga vägra velighet – jag tycker inte att det är ett dugg veligt att med allt engagemang försöka utveckla ett internationellt samarbete för att få kontroll över den situation som vi har nu och som vi har tappat kontrollen över.

Vi kan naturligtvis i Sverige dra oss tillbaka. Vi bedriver ingen valjakt. Vi kan säga att vi är emot all valjakt och sedan kan vi fullfölja det med att säga att vi inte bryr oss ett dugg om hur mycket valjakt som sker. Jag vill ha en annan linje. Jag vill säga att vi skall hitta vägar tillsammans med Australien, kanske med utgångspunkt i det irländska förslaget, för att nå ett sätt att på nytt skapa en bra och hållbar reglering på det här området. Vi skall naturligtvis försöka att göra den så restriktiv som det någonsin är möjligt.

Jag upprepar: Vi har en situation i dag där valjakten ökar utan att vi, som det verkar, kan påverka det ett enda dugg för närvarande. Det är det

jag är ute efter, att hitta ett sätt att påverka valjakten i en restriktiv riktning.

Det irländska förslaget beskrivs fortfarande som någonting som finns fixt och färdigt och som Sverige har skrivit under. Jag vill upprepa att vi har sagt att vi vill se det som en utgångspunkt för en fortsatt diskussion. Mycket av den kritik som framför allt Gudrun Lindvall har mot det irländska förslaget är ju sådant som vi också i den fortsatta diskussionen vill försöka få bort och vrida åt ett annat håll.

Jag har en levande diskussion med Australien. Vi skall pröva möjligheten att komma fram med det irländska förslaget. Vi skall göra det i restriktiv riktning. Vi skall inte utan vidare acceptera att valjakten fortsätter att öka som den har ökat de senaste fem åren, med 250 % på fem år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 1998/99:233 om överklaganderegler

Anf. 40 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat statsrådet Lars-Erik Lövdén om regeringen har för avsikt att begränsa andelen sakägare vid överklaganden enligt plan- och bygglagen till vad lagstiftningen avsett. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Fru talman! Enligt den äldre byggnadslagstiftningen kunde planbeslut överklagas endast av sakägare. Det var därför i princip endast ägare av fastigheter belägna inom eller intill planområdet som kunde överklaga. En nyhet med plan- och bygglagen var att besluten får överklagas också av hyresgäster, boende och hyresgästorganisationer.

Effekten av att fler har fått rätt att överklaga har utretts av Plan- och byggutredningen. Av utredningens betänkande, som kom år 1994, framgår att det är sällan beslut överklagas enbart av dem som hör till den vidgade kretsen av besvärberättigade och att reformen därför inte lett till nämnvärt fler överklagandeärenden. Det finns inte någon erfarenhet som tyder på att förhållandena ändrats på något avgörande sätt sedan dess.

Sten Andersson talar om att tidsgränser för överklaganden numera tänjs på ett sätt som inte var avsett. Detta är ett mera allmänt problem, och det kanske räcker med att i sammanhanget nämna att det finns möjligheter för domstolar och myndigheter att förenkla och påskynda förfarandet.

Rättssäkerhet är viktigt, och rätten att överklaga är viktig för att upprätthålla rättssäkerheten. Jag menar dock att antalet överklagade planbeslut bör kunna minska genom att de som berörs blir i ett tidigt skede delaktiga i planarbetet. Det är också viktigt att kommuner och byggherrar inser att nedlagd tid på samråd i början av planprocessen ofta innebär vinster för den totala handläggningstiden. Enligt min uppfattning finns det inte skäl att nu särskilt vidta några åtgärder för att begränsa kretsen av dem som får överklaga beslut enligt plan- och bygglagen.

Anf. 41 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Låt oss inledningsvis göra en sak klar för oss. Den här överklagandeprocessen är inte gratis. Den kostar pengar, och den skall betalas av någon.

Låt mig ta som exempel att vad gäller Saltsjökvärn i Nacka kostade fördröjningen byggföretaget 12 miljoner kronor. Det innebar att insatsen i bostadsrätterna ökade med 20 000 kr. Motsvarande gäller i andra processer för boende i egnahem och för hyresgäster, som får sina hyror ökade.

Det förvånar mig att regeringen måste fråga Boverket varför det byggs så lite i Sverige, men det är i och för sig regeringens problem. En anledning är dock höga byggkostnader, som till viss del påverkas av den här processen.

Det är kanske fel att säga att man skall begränsa antalet sakägare. Låt mig i stället säga att man kan ha ett utökat antal sakägare men att de skall in i ett tidigare skede, innan detaljplanen är klar. Det är här det stora problemet i dag ligger.

Det händer i dag att också beslut avseende byggföretag som till punkt och pricka – låt mig understryka det – följer detaljplanens mark- och bygglov överklagas. Det är väl inte rimligt att också beslut beträffande byggföretag som har följt detaljplanens mark- och bygglovsregler kan överklagas.

Statsrådet säger att domstolar och myndigheter kan påskynda förfarandet. Visst kan de göra det, men det finns problem. När byggföretaget NCC ville påskynda behandlingen av Saltsjökvärnärendet gick Stolta stad ut i medierna och framhöll att NCC var ett enormt dåligt företag, trots att NCC bara följde de regler som gäller.

Det är också klart att man från vissa håll satt i system att tänja på tidsgränserna i dessa sammanhang. Jag är förvånad över att ministern inte vill se över dessa regler. Jag hoppas att han förstår att detta kostar pengar.

Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet. Om ett byggföretag till punkt och pricka följer den detaljplan som kommunen har gjort upp, är det då inte rimligt att den kommun som har givit tillståndet och utformat planen får stå för de merkostnader som uppstår för byggföretaget?

Anf. 42 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det kan naturligtvis inträffa vissa merkostnader i byggprocessen som ett resultat av möjligheterna att överklaga, upprätthålla en rättssäkerhet och ge människor som bor runtomkring ett nytt projekt ett inflytande över projektet. Det gäller att bevara möjligheterna till inflytande samtidigt som man pressar ned de eventuella merkostnaderna. Det finns olika möjligheter att göra det. De som vill bygga kan tidigt engagera människor i ett samrådsförfarande och ta hänsyn till deras synpunkter, så att det inte blir så att dessa synpunkter först i ett sent skede påverkar planeringen.

Jag vill repetera det som jag sade tidigare: Det finns ingen erfarenhet som tyder på att utökningen av den krets av personer som kan överklaga har märkbart försenat byggprocessen. Utökningen skedde 1994, och det finns ingenting som tyder på att det har skett någon försämring sedan dess.

Anf. 43 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Låt mig bara rätta till en sak. Det är kommunen som tar fram detaljplanen, ingen annan. I det skede när man håller på att ta fram en detaljplan kan man exakt visa hur bebyggelsen kommer att se ut, på ritning och i form av modell. Man kan gärna vidga kretsen av sakägare som får anförda synpunkter. Men när detaljplanen är fastställd och bygglov och marklov är klara, kan ett byggföretag som följer dessa drabbas av ytterligare merkostnader.

Jag hoppas att ministern inser att de här kostnaderna ytterst drabbar boende och hyresgäster. Inget företag låter några andra än de framtida boende betala det här. Ett sådant företag skulle inte finnas kvar länge.

Jag skulle vilja få svar på den fråga som jag ställt. Anser statsrådet att följande är rimligt:

I en process där människorna fått säga sitt har man kommit fram till en detaljplan som fastställts. Olika byggföretag har lagt anbud, och ett visst företags anbud har antagits. När det byggföretaget till punkt och pricka följer detaljplanen med dess marklov och bygglov överklagas beslutet. Tycker inte statsrådet att det är rimligt att byggföretaget och framtida hyresgäster eller boende skall slippa stå för kostnaderna för detta? Det måste då vara kommunen som har gjort en miss i sitt agerande. Jag skulle vilja få ett svar på den frågan.

Anf. 44 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Som Sten Andersson framställer saken förefaller det inte vara helt perfekt ordnat. Nu var det inte den här frågan som jag fick i interpellationen, och jag kan på rak arm inte riktigt reda ut vilka konsekvenser det skulle få om jag vore ännu mer tillmötesgående mot Sten Andersson i den här frågan.

Men som jag var inne på tidigare är det här en fråga där det är viktigt att ha ett effektivt förfarande. Jag uttryckte mig lite oklart tidigare, men poängen är – och om det är vi tydligen överens – att man kan förebygga överklagandetider genom att tidigt vara ute i ett samrådsförfarande och genom att vara tydlig när det gäller att beskriva konsekvenserna av planarbetet.

Vidare gäller det naturligtvis att slå vakt om den rättssäkerhet som överklagandeinstitutet syftar till att upprätthålla. Jag tycker också att det är viktigt att i detta sammanhang framhålla att rimligt sammansatta grupper bör få ha inflytande över planbeslut, även sådana som inte själva är berörda som fastighetsägare men på annat sätt.

Anf. 45 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag skrev lite grann om kostnaderna och de problem som de skapar för byggföretagen i min interpellation. Jag har ingenting emot att vidga antalet människor, föreningar eller organisationer som har rätt att överklaga inom en tidsram där det är möjligt att rätta till. Alla skall få säga sitt – även i kommunen.

Statsrådet kan väl ta med sig en möjlighet för kommunerna att göra en riktig bedömning av dem som är intresserade. De som är berörda skall

*Svar på
interpellationer*

få komma till tals. Det är inte sportsligt – det är mot konsumentlagstiftningen – om ett företag köper eller accepterar vissa villkor som i efterhand visar sig vara bortspelade.

Både statsrådet och jag har ett förflutet i Byggnads. Detta skapar inte förståelse för marknaden, och det skapar inte nya bostäder. De behövs i dag, särskilt i våra större städer.

Anf. 46 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tar självfallet med mig de synpunkter jag har fått, inte minst eftersom vi har ett gemensamt ursprung i Byggnadsarbetarförbundet. Jag delar uppfattningen att kommunerna har ett stort ansvar för att processen sker så smidigt och bra som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:246 om bromerade flamskyddsmedel

Anf. 47 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att få bort det miljöhot som de bromerade flamskyddsmedlen utgör samt på vilket sätt introduktionen av de miljövänliga och giftfria flamskyddsmedlen skall påskyndas.

Flamskyddsmedel är en mycket stor grupp ämnen, där de bromerade är de mest omdiskuterade ur miljösynpunkt. I förra månaden fick regeringen en rapport från Kemikalieinspektionen med förslag till förbud avseende två grupper av bromerade flamskyddsmedel, nämligen PBDE och PBB. Dessa förkortningar står för de, med dagens kunskap, mest skadliga medlen. Kemikalieinspektionens rapport har skickats ut på remiss till 68 instanser. Rapporten har även översatts till engelska för att kunna spridas i olika internationella sammanhang.

Kemikalieinspektionen har i rapporten bl.a. föreslagit förbud mot att använda och sälja PBDE och PBB som ämnen, samt förbud mot att sälja varor som innehåller eller har behandlats med dessa ämnen. Kemikalieinspektionen föreslår att regleringen skall träda i kraft fem år efter det att regeringen har fattat beslut om notifiering av förbud. När ett sådant beslut om notifiering kan bli aktuellt kan jag inte ge närmare besked om i dagsläget.

I rapporten finns det redovisat vissa problem med att få verklig effekt av ett svenskt förbud mot dessa ämnen. PBB och PBDE tillverkas inte i Sverige, och den inhemska användningen av dessa ämnen har i princip upphört. Ämnena når oss i stället i hundratals ton via importerade varor. De finns bl.a. i elektronisk utrustning, leksaker och textilier.

Eftersom Sverige är en liten marknad internationellt sett kan det vara svårt att hantera svenska särkrav riktade mot alla de produkter som i dag innehåller dessa flamskyddsmedel. Samtidigt kan det konstateras att svensk industri har visat att det på frivillig väg är möjligt att ersätta de flamskyddsmedel som Kemikalieinspektionen tar upp i sin rapport. Jag har för avsikt att inleda en dialog med berörd svensk industri för att få

deras syn på hur problemet med skadliga flamskyddsmedel i importerade produkter bör hanteras.

Jag verkar även för införandet av ett producentansvar för elektriska och elektroniska produkter, dvs. den produktkategori som kanske främst sammanknippas med bromerade flamskyddsmedel. För att slippa ökade kostnader för särskilt omhändertagande av varor som innehåller farliga flamskyddsmedel, ligger det i tillverkarens intresse att byta ut dessa mot bättre alternativ. Det bör ifrågasättas om flamskydd är nödvändigt i alla de produkter som behandlas i dag. Tillverkare och importörer har ett stort ansvar för att se över behovet av brandskydd och att i största möjliga utsträckning begränsa användningen av de bromerade flamskyddsmedlen. Alternativa brandskyddsåtgärder som är hälso- och miljömässigt bättre bör användas i stället.

Ett annat viktigt verktyg för att påskynda introduktion av miljövänligare produkter är att ställa krav vid offentlig upphandling. Regeringen har därför tillsatt en speciell delegation vars uppgift är att driva på arbetet med att miljöanpassa den offentliga upphandlingen.

En reglering av bromerade flamskyddsmedel på internationell nivå är mycket viktig för att kunna vidta kraftfulla åtgärder. Jag verkar för att Sverige driver denna fråga inom EU, OECD och i andra internationella sammanhang. I det pågående arbetet med en ny kemikaliepolitik inom EU driver Sverige frågan om ett mer generellt angreppssätt i hanteringen av risker från kemikalier. Detta angreppssätt bör baseras på den s.k. substitutionsprincipen. Den innebär att utvecklingen hela tiden drivs mot att vi använder de minst skadliga kemikalierna som finns på marknaden, ämnen med de minst skadliga effekterna. Detta gäller särskilt ämnen som är långlivade och som lagras upp i växter och djur. Exempel på sådana kemikalier är just många bromerade flamskyddsmedel.

Att enbart arbeta med förbud mot det ena kemiska ämnet efter det andra är resurskrävande och tar lång tid. För att långsiktigt hantera allvarliga miljöhot från användning av kemikalier, liknande de från bromerade flamskyddsmedel, måste kemikaliepolitiken kompletteras med de nya riktlinjer regeringen presenterat i propositionen *Svenska miljömål*. Dessa riktlinjer innebär bl.a. att regeringen verkar för att nyproducerade varor, redan inom 10–15 år, i huvudsak skall vara fria från vissa långlivade och bioackumulerbara organiska ämnen. Propositionen behandlas av riksdagen i morgon.

Anf. 48 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag vill först tacka miljöministern för svaret och för denna möjlighet att diskutera ett svårt miljöproblem.

Många kommer säkert ihåg PCB-debatten. PCB är en organisk förening som blev populär för bl.a. sina brandskyddande egenskaper. Vi vet att giftet snart kom att ingå i allt från plast till fogmassor och oljetillsatser. I dag är ämnet helt förbjudet, och det tillverkas inte längre i Europa.

PCB är ett ämne som liknar bromerade flamskyddsmedel. PCB tar lång tid att bryta ned, och det stannar länge i naturen – särskilt i sälar, och de befinner sig högst upp i havets näringskedja. Vi vet också att koncentrationen av PCB och DDT i Östersjön ökade markant under 50-talet. Men det var först på 70-talet som kopplingen gjordes med det minskade antalet sälar och andra djur.

Prot. 1998/99:86
27 april

Svar på
interpellationer

I dag säger forskarna att de ser en ökad förekomst av tarmsår bland sälarna. Vad detta beror på vet de ännu inte, men de misstänker att andra oidentifierade miljögifter kan vara en orsak.

Jag tycker att det är bra att Kemikalieinspektionen har föreslagit förbud avseende två grupper av de mest skadliga bromerade flamskyddsmedlen. Det är också min förhoppning att regeringens anmälan om ett förbud av dessa ämnen sker snabbt. Det är inte vare sig hälso- eller miljömässigt lämpligt eller acceptabelt att tillåta att dessa giftiga flamskyddsmedel skall finnas på marknaden minst fem år till. Det finns faktiskt i dag utvecklade, och på vissa håll i världen introducerade, giftfria och miljövänliga flamskyddsmedel. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning att tillåta industrin att använda de hälso- och miljöfarliga flamskyddsmedlen under så många år till. Ett förbud kan och bör införas snabbare för folkhälsans och miljöns skull.

Fru talman! I interpellationssvaret nämner miljöministern några arbetssätt för att få bort de mest farliga kemikalierna på marknaden. Jag tycker att det verkligen behövs en dialog med näringslivet, och där håller jag med miljöministern. Det är alltid bäst om det går att hitta lösningar på frivillig väg – då finns ibland högre kunskapsinsikt och förståelse för problemet. Det är också bra om miljöministern vill verka för att fler börjar ifrågasätta om flamskydd är nödvändiga i alla produkter som behandlas i dag. Det är också viktigt att motivera industrin att ta ansvar för övergång mot ersättningsmedel. Men som bekant brukar industrin inte vara speciellt intresserad av att ändra ett vinnande och vinstgivande koncept, dvs. att övergå från giftiga flamskyddsmedel till något dyrare men giftfria och miljövänliga flamskyddsmedel. Det gör man inte så länge som staten tillåter användning av dessa i produktionen. Det är säkert bra om många utmanar och sätter press på industrin för att få denna att övergå till en produktion med giftfria flamskyddsmedel.

Visst är det så att kemikalier har hjälpt oss att öka vår välbefinnande och komfort. Men ta det här med kläder. Ett enda klädesplagg kan innehålla upp mot 100 olika kemiska ämnen. För att framställa ett kilo textil används i Sverige i genomsnitt 0,6 kilo kemikalier och 13 liter olja. Vanliga kläder kan innehålla 30 % kemikalier, bl.a. ämnet som ger plagget form, göra det brandsäkert, skrynkefritt och vattenbeständigt.

Anf. 49 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tror att jag och Sven-Erik Sjöstrand är överens om riskerna med de bromerade flamskyddsmedlen. Vi verkar också vara ganska överens om hur man skall gå till väga för att fasa ut de här medlen. Det handlar inte bara om kontakter och diskussioner med industrin. Det kan också handla om att vi använder hårdare tag för att tvinga fram en utveckling som gör att flamskyddsmedlen används i mindre utsträckning, att man hittar bra ersättningar eller att man, som jag nämnde tidigare, inte behöver använda dem så mycket som man gör i dag.

Som också framgår av interpellationssvaret ser vi det här som en i högsta grad internationell fråga. Några av de produkter som vi behandlar med bromerade flamskyddsmedel ingår som tunga delar i världshandeln. Inte minst importerar vi datorer, TV-apparater, radioapparater, kläder osv. från länder runtom hela världen. Det innebär att det inte räcker att vi själva försöker angripa det här, utan vi måste hitta olika sätt att påverka

världssamfundet och påverka EU. Jag har de senaste dagarna träffat både den kinesiska miljöministern och biträdande miljöministern från Syd Korea och tagit upp en diskussion med dem om just de bromerade flamskyddsmedlen. Vi kommer senare i höst att försöka anordna ett seminarium i Sydostasien för att fullfölja en dialog med industrin och länderna i den regionen, som ju står för mycket av den elektroniska importen i Sverige.

Vi har försökt etablera ett samarbete med USA därför att de har ungefär samma problem i de stora sjöarna i det avseendet som vi har i Östersjön. Vi borde kunna ha en hel del att lära av varandra.

Detta är några exempel på hur jag enligt flera olika linjer arbetar internationellt för att så snabbt som möjligt få en ökad medvetenhet om dessa problem och också få en överensstämmelse om hur man skall angripa dem även globalt.

Anf. 50 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag har ungefär samma syn som miljöministern där. Men gör regeringen tillräckligt? Det är frågan.

I Boråstrakten och i ån Viskan har man uppmärksammat problemen med flamskyddsmedel. Från textilindustrierna går kemikalierna ut i Viskans vatten för att senare bli dricksvatten. Det är inte så att tidigare miljöminister Anna Lindh tog initiativ till ett samarbete med USA och Japan – det kanske är det som miljöministern redogjorde för – för att lyfta upp det här. Det tycker jag är väldigt bra. Anna Lindh sade hösten 1998 att flamskyddsmedlen lagras redan i vår miljö. Halterna stiger i fisk och fördubblas vart femte år i bröstmjölken hos våra kvinnor. Det tycker jag är orhört oroande. Därför börjar saken bli akut.

De flesta i vårt samhälle inser att kemikalierna utgör en tickande bomb inför 2000-talet. Att avgifta och effektivisera materialflödet i våra samhällen är säkert en av 2000-talets största utmaningar. Det är nog också ett villkor för överlevnad. Riksdagen har antagit riktlinjer för att alla organiska långlivade kemikalier som utgör risk för hälsa och miljö och kan upplagras i levande organismer skall tas bort ur produktionen inom 10–15 år. Det är rimligt att de kemikalier som upplagras i levande organismer – det är sådana som är bioackumulerbara, giftiga och långlivade – tas bort först. Till de grupperna hör de bromerade flamskyddsmedlen. Och när nu undersökningar visar att dessa ämnen finns i bröstmjölken hos mammor måste man reagera snabbt och inte bara utreda.

Jag har nyligen läst en bok *Världens chans* av Stefan Edman där han redogör för bl.a. vår elektronik och vår väldigt snabba omsättning av elektronik. Man kan säga att den svenska marknaden ökar konstant. För närvarande finns 65 000 ton video, kontorselektronik, radio- och teleutrustning, elektroniska leksaker m.m. Detta flöde alstrar ett enormt skrotberg. Man räknar med 60 kilo per person. Då måste ett praktiskt producentansvar växa fram. Hur skall vi då ta till vara ordbehandlaren och mobiltelefonen? I dag måste metaller plockas bort först. På längre sikt måste elektronikföretag bygga in en återvinning i produkten och byta ut de farliga långlivade ämnena mot mindre farliga. Att återanvända eller panta små elektroniska prylar kan vara ett sätt. Det redogör Stefan Edman för på ett mycket bra sätt. Vi måste med alla medel undvika att de

giftiga kemikalierna kommer ut i sopförbränningen. Det är oerhört viktigt att vi verkligen kan sortera ut de här väldigt farliga ämnena.

I tidningen *Vår bostad* har HSB uppmärksammat de här miljöfarorna. I ett nummer medverkade miljöministern. HSB:s miljöchef presenterade en lista på åtta farliga ämnen. Där var de bromerade flamskyddsmedlen nummer ett, alltså kanske de farligaste. Jag tycker att vi måste ta detta på stort allvar.

Anf. 51 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vi är självfallet överens om att vi skall ta detta på stort allvar. Jag har förresten också läst min sakkunnige Stefan Edmans bok med stor behållning.

Vi tar det på allvar på olika sätt, genom att göra ordentliga undersökningar, genom att försöka att ha många internationella kontakter omkring den globala miljöfråga som de bromerade flamskyddsmedlen utgör. Vi tar det också på allvar genom att vi inte vill dra ut på processen att försöka komma åt och fasa ut dem, utan jag kommer verkligen att försöka ta det på mitt ansvar att göra denna utfasning och angripa problemet på ett så snabbt och bra sätt som möjligt.

Det här är ett problem, och inte minst finns här parallellen med PCV som är lite skrämmande. Det har ungefär samma egenskaper, det är bioackumulerbart, det är uthålligt och kommer att finnas kvar väldigt länge. Vi har det faktum att halten ökar i bröstmjölken vart femte år som en mycket oroande alarmklocka.

Det här är allvarligt, och det här skall vi arbeta med på flera olika fronter. Vi skall se till att försöka få en utveckling som så snabbt som möjligt går mot en utfasning av de här produkterna.

Anf. 52 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag tackar för det. I inledningen av debatten nämnde miljöministern internationellt engagemang och samarbete. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi arbetar internationellt med de här frågorna. Man kan ändå konstatera att EU-systemet har visat sig ganska trögt på kemikalieområdet. Det är alltså ingen överdrift att säga det. Det är en oerhörd tröghet i regler med produkter och procedurer. Dessutom tror jag att den EU-kris som vi sett kommer att lamslå miljöarbetet lite. Jag hoppas att den inte lamslår miljöarbetet för mycket, för det är oerhört viktigt att vi flyttar fram positionerna. Sverige har varit ett föregångsland, och jag hoppas att vi kommer att fortsätta att vara det. Men en ny kommission, kanske många nya ledamöter i parlamentet och en ny ledning i Miljörådet kan det bli komplikationer. Då hoppas jag att miljöministern arbetar på ett handlingskraftigt sätt med de här stora miljöfrågorna.

Anf. 53 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag lovar att göra vad jag kan för att fullfölja arbetet, inte minst inom EU. Det finns en viss risk, inte för att det blir en förklamation utan för att det kan bli vissa förseningar i miljöarbetet genom att kommissionen har övergått till att fungera som något slags expeditivkommission. Men jag tror ändå att det finns möjligheter att utan några större problem gå igenom processen fram till dess att en ny kommission tillträder.

Sedan vill jag också lägga till att vi ställer ju krav på att man skall göra elektroniska produkter efterbehandlingsbara. Det är en process som pågår.

Dessutom vill jag påminna om att vi kommer att införa ett producentansvar för elektriska och elektroniska produkter som träder i kraft om två år. Detta syftar bl.a. till att göra det möjligt dels att sätta press på producenterna, dels att göra produkterna möjliga att hantera även i slutet av deras levnad, dels att göra det möjligt att återvinna dessa produkter så långt det går.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 1998/99:255 om skatten på råttallolja

Anf. 54 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att sänka energiskattetrycket på den svenska industrin samt om regeringen avser att lägga fram förslag om att avskaffa skatten på råttallolja som eldas.

Vad först gäller den allmänna frågan om energibeskattningen kan jag konstatera att en genomgripande översyn av energibeskattningen för närvarande pågår i en interdepartemental arbetsgrupp. Vidare pågår överläggningar med samtliga riksdagspartier om skattepolitikens framtida utformning. Dessa överläggningar är ännu inte avslutade. Jag är därför inte beredd att i dag ta ställning till frågan om den framtida utformningen av energibeskattningen.

Vad sedan gäller frågan om skatten på råttallolja är bakgrunden den följande. Genom beslut av riksdagen infördes den 1 januari i år energiskatt på råttallolja, som används för uppvärmning. Råttallolja är en biprodukt vid framställningen av pappersmassa. Den är en värdefull råvara vid framställning av färg, lim m.m. Råttalloljan kan också användas som bränsle och ersätter då främst fossil eldningsolja. Just det förhållandet att råttalloljan kan användas både som råvara och som bränsle är orsaken till de problem som uppstått på marknaden.

Tillgången på råttallolja är begränsad. För massaindustrin kan det vara fördelaktigt att sälja råttallolja till förädlingsindustrin, kraft- eller värmeverken och sedan köpa eldningsolja för att täcka det egna behovet. En förutsättning för att detta skall vara lönsamt är givetvis att det pris som erhålls för råttalloljan överstiger kostnaden för eldningsolja. En stor del av priset på eldningsolja utgörs av skatt. Beskattningen av den fossila eldningsoljan har därför indirekt drivit upp priset på råttallolja på den svenska marknaden.

För den kemiska förädlingsindustrin, som använder tallolja som råvara, är tillgången på råttallolja av största betydelse. En följd av det uppdrivna priset på råttallolja har blivit att svenska vidareförädlare belastats med en högre kostnad för sina råvaruinköp än sina konkurrenter på världsmarknaden.

Det är viktigt att energi- och koldioxidbeskattningen har en utformning som ger goda förutsättningar för den svenska industrin att konkurrera internationellt och som säkrar lönsamheten för investeringar i varu-

produktion i Sverige. Det var därför nödvändigt att motverka att energibeskattningen indirekt belastade den kemiska industrins inköp av råttallolja som råvara. Genom att ta ut skatt på råttallolja, som används för uppvärmning, har det syftet i vart fall delvis uppnåtts.

Det är ännu för tidigt att säga vilken effekt skatten på råttallolja har fått. Svaret på Marietta de Pourbaix-Lundins andra fråga blir därför att regeringen i nuläget inte har för avsikt att lägga fram förslag om att avskaffa energiskatten på råttallolja som eldas.

Anf. 55 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag får tacka finansministern för detta ärvda svar på min interpellation som jag framställde till förra finansministern, men som han aldrig hann svara på.

Vad det handlar om har ju finansministern beskrivit i sitt interpellationssvar. Min första fråga rör sig generellt om energiskatterna. I propositionen sägs det att dessa är ett problem. Grunden för att beskatta råttallolja är enligt propositionen: Avsikten är att härigenom söka minimera de negativa effekter som energibeskattningen indirekt haft på den kemiska förädlingsindustrins inköp av råttallolja.

Det kan inte sägas tydligare att det är de höga energiskatterna generellt som är bekymret. Den lösning som regeringen tillgrip var att införa en ny skatt, en väldigt principlös skatt. Det rör sig om en skatt på ett biobränsle, som inte skall vara energibeskattat och koldioxidbeskattat. Ändå införde man en sådan skatt, trots att det var helt principvidrigt.

Samtidigt säger finansministern i sitt svar att eftersom det pågår en översyn av energiskatterna och skattesamtal skall man inte gå in och göra någonting just nu. Ändå gjorde man så här. Man lade ännu en lapp till det lapptäcke som hela energibeskattningen utgör. Skatten på förbränning av råttallolja innebar ytterligare en principlöshet.

Innan propositionen lades fram var den ute på remiss. Alla remissinstanser utom en innehöll en förödande kritik mot förslaget. Förslaget var dåligt underbyggt och konsekvenserna var inte analyserade. Det innebar att man överförde konkurrenskraft från en industrigren till en annan industrigren. Man överför alltså konkurrenskraft till den kemiska industrin från skogsindustrin. Detta påpekades väldigt tydligt från alla remissinstanser utom från en remissinstans, som själv vann på att skatten infördes. Ändå genomförde man detta.

När det gäller min konkreta fråga om råttallolja har finansministern lämnat diverse svar.

Till att börja med säger han att den kemiska industrin inte fick tillgång till den råttallolja som man behövde, och att det var ett av bekymren. Det var skogsindustrin som eldade upp den. Detta är nog inte riktigt med sanningen överensstämmande. Enligt de uppgifter som jag har fått har den kemiska industrin fått all den råttallolja som man behöver för förädling. Därför stämmer inte det svaret.

Sedan säger finansministern att det har uppstått ett problem på marknaden. Då är frågan om inte marknaden själv skall få lösa detta problem, dvs. massaindustrin och den kemiska industrin. Man frågar sig då: Måste regeringen och politikerna gripa in på det här sättet? Hade inte det här problemet gått att lösa på annat sätt?

Vidare säger finansministern att det är för tidigt att bedöma effekterna av skatten på råttoljor. Det har redan uppstått effekter beroende på att den kemiska industrin inte vill köpa all råttolja som produceras. En del råttolja har lövinblandning, och sådan olja vill den kemiska industrin inte köpa. Den kan man bara elda upp. Då måste skogsindustrin betala skatt för detta. Det har alltså redan uppstått problem. Man har redan betalat in nästan 6 miljoner i skatt.

Jag vill fråga finansministern om han kan försvara denna principlöshet när det gäller skattesystemet, att plötsligt beskatta biobränsle.

Anf. 56 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Energibeskattningen i sin helhet är ju naturligtvis en fråga som diskuteras i de skattesamtal som pågår. Jag sade i mitt svar att det nu inte fanns någon anledning att göra några förändringar i energibeskattningen. Däremot när det gäller råttolja var bedömningen, enligt de skäl som jag här har redovisat, att det var nödvändigt att genomföra en förändring.

Jag är medveten om att man inte alltid löser alla problem med en åtgärd och att en åtgärd kan få en del effekter som man helst skulle vilja undvika. Jag vet inte om interpellanten är ute efter allmänna sänkningar på energiskatteområdet. Men det hade inte löst problemet att inte göra någonting när det gäller råttolja. Då hade det uppstått en rad andra icke avsedda effekter som också hade varit svåra att ta itu med.

Därför tror jag att man skall invänta den genomgång som sker av hela energibeskattningen, och sedan får man se om man i det här speciella fallet när det gäller råttolja kan komma åt de problem som kan uppstå. Jag tror inte att man efter tre fyra månader kan säga med säkerhet, som interpellanten gör, vilka effekter som det handlar om, vare sig uttryckt i pengar eller på annat sätt. Det är för tidigt att dra sådana slutsatser.

En avsikt med skatten har varit att försöka motverka de indirekta effekterna av priset på råttolja, men det går inte att i dagsläget exakt ange några effekter. Därför får vi först ta hem ytterligare erfarenheter, och sedan får det vägas in i ett större sammanhang i fortsättningen.

Anf. 57 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att skattesamtalen håller på att lägga en död hand över det mesta som vi skall åstadkomma i riksdagen. Man hänvisar hela tiden till dem. Ändå gjorde man just den här lilla förändringen utan att avvakta skattesamtal eller någonting annat; man bara lade fram den. Samtidigt var man själv mycket medveten om att huvudskälet till att man var tvungen att vidta en nödgärd, att sätta en lapp till på lapptäcket på energiskatteområdet, var de höga energiskatterna.

Både skogsindustrin och den kemiska industrin säger att den absolut bästa lösningen är sänkta energiskatter, inte dessa nödgärder som vidtas när det ploppar upp en tillfällig kris, t.ex. att ett företag säger att det skall läggas ned om det inte får en skattelindring.

Förre finansministern lovade i valrörelsen just detta företag att man skulle göra någonting, och sedan verkställdes detta trots all kritik på grund av att det var ett dåligt underlag och att det inte gick att se konse-

kvenserna av det. Man för alltså över konkurrenskraft från en industri-
gren till en annan. Jag utgår från att man gör det helt medvetet.

Finansministern säger att vi måste ha ett enhetligt och enkelt system.
Det här är ett tecken på att det inte är så. Jag undrar: Vad händer när
sågspånsindustrin kommer och säger att de vill ha en speciell skatt på
sågspån därför att de annars inte kan göra board? Skall man gå ut med en
ny lapp? Skall finansministern fara runt som en rörmokare och lappa och
laga så fort det läcker någonstans? Det går inte att fortsätta på det sättet.

Det bästa vore att så snart som möjligt sänka energiskatterna. Det
vore det bästa både för skogsindustrin och för den kemiska industrin, i
stället för dessa mycket märkliga lösningar.

Finansministern säger också att det inte finns belägg för några nega-
tiva effekter för skogsindustrin. Men jag har belägg för det, och jag tror
inte att de siffror jag har är felaktiga. Det finns alltså råttallolja som den
kemiska industrin inte kan använda för förädling, och det är den som har
lövinblandning. Den kan man bara elda. Skogsindustrin eldar den själv,
då ingen annan kan använda den till eldning därför att de inte har ungnar
som är så syretåligen att de kan göra det. De får då betala skatt, trots att
det egentligen inte finns någon alternativ användning. Hur kan man för-
svara det? Man tror sig ha löst ett problem, men man har skapat ett nytt.

Grunden till alltihop är våra höga energiskatter. Jag tycker i och för
sig att finansministern tillstår det. Det framgår av hela propositionen som
låg till grund för beskattningen av råttallolja att man försöker klara detta
genom att hitta en nödlösning. Moderaterna var emot det, men vi var inte
det enda partiet här i kammaren som var emot det. Även partier som
godtog det var ganska klarsynta och insåg att man nog hade skapat ett
nytt problem genom att göra det här. Frågan är om man bara kan vänta.

Nästa fråga är: När kommer det att hända någonting på energiskatte-
området? Eller skall vi få se att nästa proposition kommer när man skall
lösa något annat problem?

Anf. 58 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Beskattningen av råttallolja beslutades i kammaren innan
de egentliga skattesamtalen hade kommit i gång, som skedde nu i vintras.
Jag tror inte att interpellanten kan vända ut och in på det argumentet. Om
man under resans gång, dvs. när det pågår skattesamtal om både energi-
beskattning och annat, inte kan göra någonting även om det uppstår pro-
blem som man måste åtgärda inträffar det ju en viss handlingsförlam-
ning.

Däremot är det självklart, att om man vill se till systemet som sådant
när det gäller energibeskattningen skall man inte gå före de samtal som
nu pågår och där man försöker hitta en helhetsbild på energibeskattnings-
ens område.

Regeringen har aldrig påstått att ett motiv till skatten på råttallolja är
att den rent faktiskt har kommit att ersätta fossil eldningsolja som
bränsle. Genom att råttallolja kan ersätta eldningsolja som bränsle har
dock obeskattad råttallolja haft en kostnadsfördel gentemot fossil eld-
ningsolja. Beskattning av eldningsolja drev därför tidigare indirekt upp
priset på råttalloljan. Det var skälet till att man i det läget förra året var
tvungen att göra någonting.

Jag sade redan tidigare att det här inte är den perfekta lösningen, utan det finns en del konsekvenser som måste hanteras i fortsättningen. Det var det jag ville understryka, dvs. att det efter tre fyra månader inte kan sägas exakt vilka effekter det handlar om, vare sig i kronor och ören eller på annat sätt. Därför får man försöka hantera den nya situationen i dess helhet och det här speciella problemet.

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 59 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Den första frågan i mitt första inlägg gällde principiösheten. Eftersom det här är ett biobränsle skulle det följaktligen inte beskattas på det här sättet. Att det fanns en kostnadsfördel beror på att det är ett biobränsle. Då finns det fler bränslesorter som också har en kostnadsfördel. Det argumentet håller inte på något sätt.

Finansministern tycker tydligen ändå att det inte var ett perfekt beslut. Det tar jag som ett erkännande av det jag sade om att detta inte var ett perfekt beslut och att man förmodligen måste göra någonting.

Jag drar då den slutsatsen, som all industri drar oavsett om det är skogsindustri, kemisk industri eller annan industri, att man måste sänka energiskatterna totalt sett. Man kan inte fortsätta att lappa och laga på det här sättet. Det är alltså bara energiskatterna som är skälet. Det framgår också av propositionen, och det sägs i klartext i finansministerns svar, att det är de höga energiskatterna som har gjort att vi kommit dit.

Att säga att råttoljan hade en kostnadsfördel när den eldades är helt felaktigt. Då måste man säga att andra biobränslen också har det. Man trodde sig alltså lösa ett problem genom att den kemiska industrin skulle få tillgång till råttolja till ett hyggligt pris. Man lade sig alltså i marknaden genom att ta det här beslutet. Det var det man gjorde från regeringens sida. Man flyttade konkurrenskraft från en industrigren till en annan. Jag tycker inte att man skall använda den beslutande makten till att göra på det här sättet, utan det måste marknaden klara av själv.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.38 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 1998/99:258 om förmögenhetsskatten

Anf. 60 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Catharina Hagen har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till ett förslag om slopad förmögenhetsskatt.

Mellan regeringen och övriga riksdagspartier förs för närvarande diskussioner om skattesystemets framtida utformning. Jag vill därför inte nu ta ställning till frågan om förmögenhetsskattens framtid.

Anf. 61 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men jag är inte nöjd med det, för även här hänvisar regeringen genom finansministern till skattesamtalen. Man är inte beredd att ha en offentlig åsikt heller i denna skattefråga. Detta tycker jag är djupt otillfredsställande.

Debatter med argument för och emot bl.a. förmögenhetsskatten måste ju föras offentligt, och den måste föras nu. Det finns flera skäl till detta.

Ett skäl är att vi har en skriande brist på arbetsgivare. Många av småföretagarna är över 50 år. Jag tycker att det är viktigt att bevaka att de unga tycker att det är värt mödan och risken att starta företag och att göra det i Sverige. Det är ju inte utflyttningen av storföretagen som är det största problemet, utan det är flytten av tiotusentals små företagare som antingen har flyttat eller överväger att lämna Sverige. Andelen egenföretagare inom OECD är lägst i Sverige, och vi har nyligen sett siffror på att nyföretagandet återigen sjunker från en redan mycket låg nivå.

Ett annat skäl är att beroendet av storföretagen i vårt land är mycket stort. De många utländska uppköpen är dessutom till stor del fråga om sammanslagningar och rationaliseringar. Vad vi behöver är alltså växande småföretag som kan ta över det tomrum som storföretagsflytten lämnar.

Det finns också en flod av vittnesmål från företagare – även långtidsutredningen pekar på det – om att majoriteten av företagsledningarna i Sverige tycker att företagsklimatet är sämre i Sverige än i många andra länder. Kunskapen om villkoren i andra länder är ju i dag mycket större och mycket mer spridd, för tack vare Internet, mediernas bevakning och allt vårt resande känner vi till hur det står till i andra länder. Bl.a. vet vi att förmögenhetsskatten har tagits bort i många länder, t.ex. Danmark, Tyskland, Italien, Irland, Belgien osv. Men i vårt land har socialdemokratin lagt extra höga skatter på entreprenörskapet och det produktiva sparandet.

Ett annat mycket viktigt skäl är att vi bevittnar en utflyttning av människor och kapital som är annorlunda i dag än förr. Det råder det absolut ingen tvekan om. Av en årskull på drygt 3 000 civilingenjörer flyttar i dag drygt 30 %. När det gäller hela gruppen av högskoleutbildade flyttar tre gånger så många i dag som i början på 90-talet.

I tidningen Businessweek hade man för ett tag sedan en artikel där man just skrev att om regeringen inte gör någonting, kommer företag och kunniga personer i Sverige att fortsätta att rösta med fötterna. Detta bekräftas också av en rad internationella undersökningar som mäter ländernas förmåga att behålla välutbildad och kvalificerad arbetskraft. Sverige placeras här långt ned på listan tillsammans med Colombia och Filippinerna.

Att regeringen ändå ser faran med förmögenhetsskatten tycker jag klart framgår av det ganska principiösa förhållande som råder, nämligen att stora ägare på A-listan är befriade från förmögenhetsskatt.

Mot bakgrund av detta och vad jag tidigare har sagt vill jag fråga finansministern: Är det verkligen rimligt att ha ett sådant förhållande?

Tycker inte finansministern att förmögenhetsskatten är ett problem rent generellt när det gäller utflyttningen av kapital, människor och företag från Sverige?

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 62 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Catharina Hagen har ställt en fråga till mig om förmögenhetsbeskattningen. Hon har fått ett tydligt och konkret svar. Att hon sedan inte gillar innehållet i svaret må vara en sak.

I svaret åberopar jag de skatteöverläggningar som skall ske. Jag antar att om vi före skatteöverläggningarna hade preciserat regeringens politik på alla punkter och i alla sammanhang talat om exakt vad som skulle ingå i det skatteförslag som kan komma att diskuteras, hade Catharina Hagen förmodligen haft det omvända argumentet att man inte vill ha en diskussion med övriga partier. Jag ger inte mycket för det argumentet.

Jag tycker inte att det finns skäl att i det här läget ägna tid åt att gå igenom hela Sveriges ekonomi. Sverige hade 1998 en oerhört stark tillväxt. Det var ett av de främsta sysselsättningsåren sedan många år tillbaka, kanske sedan 15–20 år tillbaka, med 58 000 nya arbetstillfällen och en utomordentligt god tillväxt i företagen i vårt näringsliv. Det kontrasterar mycket skarpt mot den mycket mörka och felaktiga bild som Catharina Hagen ger.

Anf. 63 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Jag frågade finansministern om han tänkte lägga fram ett förslag om ett slopande av förmögenhetsskatten. Min fråga gällde ju inte exakt hur hela skattepaketet kommer att se ut, för jag förstår att finansministern har svårt att lämna besked om det i dag. Men jag tycker att det vore rimligt att få höra finansministerns syn på förmögenhetsskatten.

Jag för gärna en debatt. Det är ju inte alls så att vi moderater inte tycker om att ta debatt i dessa frågor, utan vi tycker att det är viktigt att höra vad våra motståndare i många fall tycker i dessa frågor.

Jag måste säga att finansministerns beskrivning av hur det ser ut i Sverige i dag kontrasterar väldigt starkt mot min och många andras uppfattning. Den kunskapsflykt vi ser i dag är ju väldigt allvarlig, inte bara för att det försvinner skattepengar genom att kapital flyttar ut från landet, som är allvarligt i sig, utan även sysselsättningen på kort sikt, vilket också är allvarligt. Men det värsta är den kunskap och den entreprenörssanda som flyttar ut i och med att det är de duktigaste personerna som flyttar ut. Effekterna av utflyttningen tror jag inte att man kan se på kort sikt. Det värsta är att tillväxten och utvecklingen i Sverige kan komma att bli mycket sämre än vad den annars hade varit. Jag tror inte alls att dessa människor väldigt lätt kommer tillbaka, för de kommer att vänja sig vid ett mycket bättre klimat både när det gäller väder och vind men även när det gäller skatter och annat utomlands.

De människor som flyttar ut i dag gör det inte för att arbeta i svenska dotterbolag utomlands, utan många av dem som flyttar ut gör det för att kanske arbeta i ett amerikanskt företag i Japan eller i ett tyskt företag i Italien, så de är ju oerhört internationella. Därför är banden med Sverige mycket svagare än vad de var förr. De som jag tycker mest synd om är ju inte de som flyttar utan de som blir kvar, för det är de svagare som blir kvar.

Svårigheten i den här debatten är att bevisa skadligheten med utflyttningen. Jag inser väldigt väl att det är svårt att bevisa den. Men jag tycker att det är väldigt allvarligt och att man måste ta till sig detta, även om det är svårt att ha konkreta bevis just i dag.

De företagare som flyttar är många gånger företagare i de expansiva branscherna IT, data och telecom. Tröskeln för dem att flytta är ju väldigt låg. De unga människorna är insiktsfulla, de är lättfotade och de är rationella. De flyttar därför att villkoren är bättre i andra länder. T.ex. är tillgången på riskkapital mycket bättre i andra länder, därför att där beskattas inte riskkapital på samma sätt som i Sverige. Kravet på avkastning på riskkapital är inte lika stort där som det är i Sverige, för i Sverige tar ju staten en del av riskkapitalet i form av förmögenhetsskatt.

Jag tror att det är viktigt att vi inte förlorar mer tid, utan vi måste verkligen inse faktum och göra någonting åt detta väldigt snart.

Jag tycker också att förmögenhetsskatten är en orättfärdig skatt, för den innebär egentligen att inkomsterna beskattas tre gånger. Dels betalar man inkomstskatt, dels skatt på avkastning på kapital och sedan förmögenhetsskatt tredje gången.

Den låga avkastning som aktiemarknaden har i dag och de låga räntorna gör dessutom att förmögenhetsskatten många gånger är konfiskatorisk. Den tar långt över hundra procent av avkastningen. Bl.a. Skandia funderar nu på att gå till Europadomstolen med dessa frågor för att se om det kan vara rimligt att vi har det på det viset.

Jag tycker också att förmögenhetsskatten ger fel signal. Man uppmuntrar inte sparande, utan man uppmuntrar snarare till att slösa. Det tycker jag är att ge fel signal.

Jag beklagar djupt att finansministern inte ens vill debattera förmögenhetsskattens verkningar i Sverige. Finns det ingen möjlighet att få något uttalande när det gäller finansministerns syn på förmögenhetsskatten?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1998/99:262 om tjänstesektorn och dess skatteregler

Anf. 64 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Elver Jonsson har i en interpellation bl.a. frågat om regeringen avser att snabbt se över skatte- och avgiftsreglerna för tjänster inom servicesektorn och om regeringen är beredd att frågekomplexet tas upp i de nu pågående skatteöverläggningarna.

Den privata servicesektorn är en viktig bransch som kommer att växa med eller utan subventioner. Det största hindret för en expansion har varit den ekonomiska krisen och den nedpressade privata konsumtionen. Det hindret är nu undanröjt. Aktuella bedömningar visar på en kraftig expansion av den privata tjänstesektorn.

Elver Jonsson hävdar att den informella ekonomin, särskilt den svarta marknaden, växer i Sverige och att den höga skattekvoten bidrar till detta. Jag vet inte vilka undersökningar som Elver Jonsson grundar denna bedömning på. De analyser som gjordes av Kommittén för utvärdering

av 1990 års skattereform (KUSK) visade inte på någon trendmässig ökning av den svarta sektorn i Sverige. Internationella jämförelser – låt vara att dessa är svåra att göra – visar inte heller att den svarta sektorn skulle vara större i Sverige än i andra länder med lägre skattekvot. Det finns tvärtom exempel på motsatsen. I en EU-rapport (KOM(98)219) redovisas bedömningar om att den informella sektorn uppgår till ca 5 % av BNP i de skandinaviska länderna, Irland, Österrike och Nederländerna men till över 20 % i Italien och Grekland. Övriga länder hamnar mellan dessa två grupper.

Detta innebär inte att förekomsten av svarta arbetsmarknader inte skulle utgöra något problem. Ett av problemen tar Elver Jonsson själv upp, nämligen den snedvridning av konkurrensen som uppkommer mellan företag med god moral och de företag som opererar på den svarta marknaden. Det finns emellertid inte några enkla samband mellan förekomsten av svartarbete och skattetryckets höjd.

Elver Jonsson frågar också om regeringen avser att ta upp frågan om hushållsnära tjänster i de pågående skattesamtalen mellan de politiska partierna. I överläggningarna deltar samtliga riksdagspartier. Regeringen kommer att ha en öppen attityd till och lyssna på alla förslag som syftar till att stärka tillväxten och sysselsättningen. I detta sammanhang får frågan om beskattningen av hushållsnära tjänster prövas i relation till andra åtgärder med samma inriktning.

Huvudlinjen från regeringens sida är brett inriktade justeringar av skatteuttaget på förvärvsinkomster i syfte att stimulera arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, sysselsättning och utbildning och där det – när det föreligger ett offentlig-finansiellt utrymme – gäller att reducera såväl genomsnittsskatter som marginalskatter. Ambitionen är, liksom den var i arbetet på 1990/91 års skattereform, att åstadkomma förbättringar där skattereglerna bör vara så enkla, neutrala och likformiga som möjligt.

Anf. 65 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret och hälsa Bosse Ringholm välkommen i ämbetet. Vi har ju setts i andra sammanhang. Finanser och arbete ligger nära varandra. Dessa områden går sällan på skilda spår. De hänger nästan alltid samman.

Låt mig börja med det som är positivt. Finansministern avslutade med något av en programförklaring, att huvudlinjen skall vara att man söker sig tillbaka till intentionerna bakom 1990/91 års skattereform. Det skall vi hålla finansministern räkning för. Han säger också att han vill stimulera arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, sysselsättning och utbildning etc.

Problemet har varit att vi har fjärrat oss från den i och för sig förnämliga skattereformen. Vår nuvarande regering har närmast ökat på skatterna, så att vi har kommit för långt ifrån skattereformen. Vi har dessutom ett antal skadliga skatter. Med skadliga skatter menar jag, fru talman, de skatter som hindrar nya jobb.

När finansministern var nytillträdd AMS-chef hade jag tillfälle att nämna att bemanningsföretagen var de som ökade starkast. De hade en mycket kraftig expansion. Det finns ett tryck på att öka tjänstesektorn. Det är bra. Det finns ett sådant behov. När industrisektorn har sjunkit så kraftigt och ser ut att minska ytterligare är det viktigt att vi kan vidga

arbetsmarknaden. Det gäller i stor utsträckning service, turism, miljö-
vård, kultur- och landskapsvård, hushållsnära tjänster – som jag också
har nämnt. Det sistnämnda är ett område som skulle öppna för kvinnorna.
Det har t.o.m. varit näst intill yrkesförbud för kvinnor. De områden där
kvinnor dominerat har varit starkt monopoliserade.

Nu säger finansministern att man vill ha en öppen attityd och lyssna
på alla förslag som syftar till att stärka tillväxt och sysselsättning. I den
mån regeringen gör allvar av det är det ett hoppfullt besked.

Problemet har varit att regeringen har haft så många olika bud. Jag
vet inte om finansministern kan avslöja om regeringen har samordnat sig
och kommit fram till en åsikt om att det är viktigt att släppa fram t.ex.
hushållsnära tjänster. Biträdande näringsministern har varit mycket posi-
tiv till det, medan förre arbetsmarknadsministern nuvarande jordbruks-
ministern har varit kraftigt emot. På fackligt håll har det funnits mot-
stånd. I det sammanhanget är det intressant att LO i Värmland skrev till
Näringsdepartementet för inte så länge sedan och begärde en omfattande
försöksverksamhet i länet med rabatterade hushållstjänster. Det är viktigt
för att få jobb till stånd men också för att många kvinnor är företagare
inom den sektorn. Det skulle vara angeläget med en signal från regering-
ens sida att man är beredd att hjälpa fram dem. Dessa företag växer nu,
trots svårigheter, i Stockholm, Göteborg, Kalmar, Helsingborg och var
det kan vara. Det finns två skäl att gynna detta företagande. Det ger nya
jobb och gynnar dessutom kvinnligt företagande. Det är ingen dålig am-
bition, om det kan förverkligas.

Fru talman! När det gäller den informella svarta sektorn ber jag att få
återkomma. Jag har ytterligare en del synpunkter.

Anf. 66 KENT OLSSON (m):

Fru talman! I förra veckan hade jag en interpellationsdebatt med nä-
ringsminister Björn Rosengren. Jag frågade då vad han avsåg att göra för
att vi skulle få fler arbetstillfällen i Sverige. Jag vill inte säga att jag fick
speciellt mycket besked.

När jag läser vår nye finansministers interpellationssvar måste jag
säga att regeringen är fullständigt klar över att man inte ger några besked.
Det finns inga som helst besked i svaret när det gäller Elver Jonssons
interpellation.

Vi har noterat att det finns olika åsikter om hushållsnära tjänster hos
Mona Sahlin och Margareta Winberg. Men vad anser vår nye finansmi-
nister, som borde komma med lite nya idéer utifrån? Jo, skvatt ingenting.
Han säger i svaret att frågorna om beskattningen av hushållsnära tjänster
prövas i relation till andra åtgärder med samma inriktning.

Har man inga åsikter i regeringen om någonting över huvud taget? Vi
vet att tjänstesektorn i dag ger jobb. Vi behöver jobb. Finansministern
borde, som gammal AMS-chef, veta att det behövs jobb. Vi behöver
minska arbetslösheten. Sysselsättningen i den privata sektorn i Sverige
har i stort sett stått still sedan början av 1990-talet medan den i exempel-
vis USA och Irland har ökat. Där har också arbetslösheten minskat.

Vi vet att en ökning av tjänstesektorn ger färre svarta jobb. Vi vet att
barnfamiljer kommer att få mer tid tillsammans, om de kan köpa hus-
hållstjänster. Samma sak gäller för pensionärer. Jag hoppas att ministern
har hört talas om ett projekt i Västsverige, Humlan. Det har givit en hel

del jobb. Utgångspunkten för projektet, som var ett EU-projekt, var att minska arbetslösheten. Man valde då ut hushållstjänster som en projekttid. Med det menades fönsterputsning, lättare trädgårdsskötsel, tillfällig hjälp med barn osv.

Man kan konstatera att efterfrågan på dessa hushållstjänster har varit stor. Mer än 30 % av hushållen i Kungälv har varit beredda att betala för hjälp med hushållstjänster. Det intressanta är att man har varit beredd att göra detta oberoende av vilken inkomst man har haft. De två grupper som har varit mest intresserade av detta har varit personer mellan 25 och 45 år som har barn under 7 år och pensionärer. Det gäller som sagt oavsett vilka inkomster man har haft.

Vi vet också att detta kommer att ge fler jobb. Då är frågan: Varför kan vi inte i denna kammare få något som helst besked? Det är ingen ny fråga. Den har varit uppe. Vad är det som regeringen så förtvivlat funderar på? Vad är det som gör att man i varje läge är så handlingsförlamad? Vad är det som gör att regeringen över huvud taget inte kan ge några förslag, trots att det finns internationella erfarenheter som visar att detta kan ge jobb?

Jag måste säga att jag blir förvånad. Jag måste också säga att jag är lite besviken på att finansministern tyvärr följer näringsministerns exempel när det gäller framträdanden i denna kammare och låter bli att ge några som helst besked. Men finansministern har ytterligare ett par repliker, så det kanske kommer några besked.

Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Interpellanten har ställt två frågor om huruvida regeringen avser att snabbt se över skatte- och avgiftsreglerna för tjänster inom servicesektorn och om regeringen är beredd att ta upp diskussionen om detta frågekomplex i de pågående skatteöverläggningarna. Jag har lämnat svar på båda dessa frågor. Det går naturligtvis att vidga debatten till att avse hela skattepolitiken, men såvitt jag förstår var det inte riktigt det som var interpellantens avsikt. Därför tycker jag att det finns skäl att stanna vid det som gäller den ursprungliga interpellationen.

Jag kan hålla med Elver Jonsson när han säger att 1990/91 års skattereform kom att utvecklas på ett annat sätt än man hade föreställt sig. Det beror på den oerhört kraftiga lågkonjunktur och den oerhört risiga ekonomien som Sverige råkade ut för i början på 1990-talet via det regeringskifte som skedde 1991. Det gjorde att det blev helt andra förutsättningar för skattereformens genomförande än vad konstruktörerna av skattereformen hade utgått från.

Utifrån den utgångspunkten finns det skäl att i de kommande diskussionerna om hur man kan hantera tjänstesektorn i skattereformen försöka uppnå de syften som fanns bakom den förra skattereformen om att stimulera arbete, tillväxt och företagsamhet och se om enkla, konkreta och strukturerade skatteregler också kan bidra till dessa syften. Jag tror inte att det finns skäl att i dagsläget, när samtalen pågår, stänga dörrarna och säga att vi inte kan tänka oss att diskutera det eller det i fortsättningen. Jag tycker att det skall finnas ett öppet visir och ett öppet sinne för en sådan fortsatt diskussion.

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 68 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Vi är ändå överens om att vi har fjärrmat oss alldeles för mycket från 1990/91 års skattereform. Det är en hygglig utgångspunkt att vara överens om det. Jag uppskattar också att finansministern valde att först nämna den svåra lågkonjunkturen – den största i modern tid – som en viktig orsak.

Sedan kan vi ha lite olika synpunkter på hur våra motståndarregeringar sköter verksamheten, men om jag i all försiktighet påminner om att Ringholms partikamrater praktiskt taget sade nej till samtliga besparingsförslag visar det hur tungt det kan vara. Där har den nuvarande regeringen det något enklare. Det skall väl finansministern ändå känna en viss glädje över.

Så till frågorna, som finansministern vädjar om att vi skall hålla oss till. Det gäller denna informella sektor. Finansministern polemiserar först lite mot mig och undrar vad jag har för undersökningar. Jo, skattemyndigheten hävdar att det rör sig om en hel del. Finansministern själv säger att det är ca 5 %.

Men det är inte småpengar i statens kassa. Det är kanske en 70–80 miljarder. Det är kanske 10 à 20 miljarder i förlorade skatteintäkter. Då är vi uppe i en halv försvarsbudget. Det är inte snuspengar vi talar om längre.

Sedan rättar finansministern sig själv när han säger att han ändå är bekymrad. Det är väl så man skall tolka den sista meningen på den första sidan i svaret. Finansministern är också angelägen om att påpeka att snedvridning av konkurrens som kan uppkomma mellan företag med god moral och företag som opererar på svarta marknaden är ett bekymmer.

Jag tror att vi, utöver det vi rent fiskalt och lagstiftningsmässigt skall hålla efter, också skall bedriva en opinion om att detta skall vara en vit sektor. Vägen till en vit sektor går också över att tjänsteföretagen, som efterfrågas så oerhört starkt, får förutsättningar att fungera. Vanligt folk skall kunna efterfråga deras tjänster. Jag tror att det är väldigt viktigt att slå fast det. Det är inte en önskan bara från höglönehushåll, som speciellt skulle ha råd att hålla sig med dessa tjänster. Det gäller även vanligt folk. När män och kvinnor i samma hushåll är ute i förvärvsverksamhet och i egna karriärer är det viktigt att ha möjlighet att efterfråga tjänster som skulle underlätta ett deltagande i det allmänna arbetslivet. Det är därför som jag ser det som så viktigt att tjänstesektorn får detta utrymme, nu när industrisektorn har minskat så kraftigt räknat i antalet arbetstillfällen.

Som jag sade är det intressant att se den förändring som nu sker inte minst i det socialdemokratiska partiet. Delar av regeringen är ganska positiv. Det socialdemokratiska kvinnoförbundet har en annan hållning sedan ordföranden var i Danmark. Finansministern skulle kanske göra om den resan, för det är möjligt att det kunde förlösa en del. LO-förbund i en del distrikt säger också att man vill pröva detta i en bredare omfattning.

Den viktigaste poängen med allt detta är att det ger nya jobb. Det ger en bredare skattebas, och det ger en smalare utgiftssektor när det gäller socialbidrag och annat. Jag tror att detta skulle kunna hjälpa till att få fram de många nya arbetsplatser som regeringen och vi från Folkpartiets sida är angelägna om att få fram. Vad vi behöver nu i Sverige är fler människor i arbete och en breddad skattebas, som jag sade.

Anf. 69 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det kom inte ett ord, såvitt jag kunde förstå, om hur man skulle kunna öka den privata tjänstesektorn – framför allt kring hushållsnära tjänster – från finansministern. Han skriver så här i sitt svar: ”I detta sammanhang får frågan om beskattningen av hushållsnära tjänster prövas i relation till andra åtgärder med samma inriktning.”

Men vad tycker finansministern? Är detta ett bra sätt att få fler människor i arbete? Jag konstaterade tidigare, när jag tog fram Humlanex-empet, att det enligt en undersökning har visat sig att det ger flera tiotusentals jobb. Men här får vi inte höra ett enda ord från ministern om att hushållsnära tjänster kan ge fler jobb, och vi får inte höra någon som helst åsikt. Man säger i vanlig ordning att man skjuter på denna fråga.

Jag vill säga att det är lite förvånansvärt att man inte tar denna fråga på mer allvar och att man inte ser det som viktigare att få ned arbetslösheten i Sverige.

Det är ingen tvekan om att alltför höga skatter bidrar till en ökning av de svarta jobben. Jag finner det lite oroväckande att ministern inte är mer rädd för detta utan ser det som att det inte är några större problem.

Jag får väl inga svar denna gång heller. Jag kan i vanlig ordning konstatera att vi inte får några svar av regeringen – varken i vårpropositionen eller av näringsministern eller finansministern – när det gäller hur man skall öka antalet jobb. Det är synd om Sverige, som har ministrar som inte har några åsikter.

Anf. 70 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag hade inte tänkt att gå in i denna debatt, men så fick jag höra att Elver Jonsson sade att jag har varit i Danmark och studerat det danska systemet i *hjemmeservice*.

Jag vill tala om att jag inte har varit där. Vad jag däremot har gjort är att jag studerat systemet i Danmark och kommit fram till att det är ett mycket dyrt system. Det har gett 3 500 jobb, och det har kostat den danska staten 283 miljoner kronor. När jag har tittat på det här har jag tillsammans med de socialdemokratiska kvinnorna kommit fram till att det fortfarande är mer lönsamt att satsa på resurser till den offentliga sektorn.

Det som nu är intressant är vad som händer inom tjänstesektorn totalt. Tjänstesektorn är mycket mer än bara städning. Det är bl.a. kollektivtrafik och frisörskan. Vi får se vad regeringen kommer med för förslag när det gäller tjänstesektorn totalt. Men det danska systemet är jag motståndare till eftersom det är dyrt och ger få jobb. Det är bättre att satsa pengarna i offentlig sektor.

Anf. 71 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det som interpellationen ursprungligen handlade om och som jag lämnade ett svar på finns det inget skäl att upprepa. Men när jag lyssnat till en del talare här har jag kommit underfund med att man över huvud taget inte har tagit till sig vad som sägs.

Sverige hade förra året ett sysselsättningsår som var fantastiskt med 58 000 nya arbetstillfällen av vilka merparten skapades i den privata tjänstesektorn. Det var en oerhört expansiv privat tjänstesektor förra året, med eller utan stöd av olika samhällsinsatser. Det finns självfallet anled-

ning att i den fortsatta skattedebatten fundera på hur man kan utforma mer generella insatser, vilket jag tycker är önskvärt, för att stödja en fortsatt utveckling av jobb inom just tjänstesektorn.

Det finns i vårpropositionen ett flertal förslag som på alla sätt och vis berör tjänstesektorn. Där finns förslag som exempelvis ger möjligheter för företagen och arbetsgivarna att anställa långtidsarbetslösa, vilket också kan ske inom tjänstesektorn. Det är ett mycket kraftigt skattesubventionerat stöd till de företag som väljer möjligheten att se till att långtidsarbetslösa får komma in på arbetsmarknaden.

Det finns också förslag i vårpropositionen om ett ordentligt utvecklat system för kompetensutvecklingen i företagen, vilket i allra högsta grad berör tjänstesektorn, som har ett stort behov av att hänga med i den snabba förändring som sker av arbetsmarknaden, för att nämna bara ett exempel bland de många förslag som finns i vårpropositionen som stöder en sysselsättningsutveckling.

Jag hoppas självfallet att den kraftiga ökning av sysselsättningen som vi haft under förra året, och då framför allt i tjänstesektorn, inte bara skall vara något som hände år 1998 utan något som vi kommer att se också i fortsättningen med just den inriktning som jag nyss har nämnt.

Anf. 72 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Finansministern säger att det är en fantastisk ökning. Fattas bara annat när vi har en god konjunktur och när sysselsättningen sjönk efter de två första socialdemokratiska regeringsåren. Men det skall vi inte lasta nuvarande finansministern för.

Fru talman! Sedan vill jag bara varna finansministern att förledas av dessa käcka tillrop som Socialdemokratiska kvinnoförbundet här ger genom att säga att det kostar så väldigt mycket pengar, osv. Det är enligt mitt sätt att se en felsyn. Det kostar inte särskilt mycket pengar, om ens några.

Många av dem som är verksamma i informell sektor har inte betalat skatt, förutom att de har råkat ut för det svåra att varken samla ATP-poäng eller ha en sjukförsäkring. De tillför pengar och breddar skattebasen – det är huvudpoängen – och man minskar bidragsberoendet.

Därför är det nu så viktigt att finna former för tjänsteföretag. Jag delar Inger Segelströms uppfattning att det handlar om väldigt mycket mer än hushållsnära tjänster. Jag nämnde den närmast monopoliserade sektor där det har varit snudd på yrkesförbud för kvinnor. Om vi öppnar upp den skulle det också stimulera till nyföretagande.

Nyföretagandet, finansministern, har inte ökat på senare år. Vi har fått fler jobb, men det har varit i en god konjunktur. Det vore märkligt om vi inte fick fler jobb. Jag är rädd för att vi inte klarar sysselsättningsmålet som regeringen ändå satsar på att nå och som jag önskar skall bli uppfyllt. Vi har inte kommit i gång med att öppna upp, vilket skulle kunna ge de många nya jobben.

Vi lever i den mycket märkliga paradoxala situationen att arbetslöshet inte beror på arbetsbrist. Det är andra brister vi har. Dit hör regelsystem, skadliga skatter och vår oförmåga att stimulera till nyföretagande, något som Sverige skulle behöva göra för välfärdens skull.

Anf. 73 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Finansministern säger att man skall titta vidare på tjänstesektorn totalt, och Elver Jonsson säger att det inte kostar så mycket. Titta på det danska systemet! Jag räknade mellan tummen och pekfinger på vad en sådan subvention, som har gett 3 500 heltidsjobb, skulle kosta. Det är en subvention på 105 000 kr per person. Det kallar åtminstone jag i min värld och de kvinnor som jag representerar för väldigt mycket pengar. Jag tycker att finansministern skall titta på det.

När man har frågat framför allt de kvinnor som jag representerar vad de egentligen ser som det viktigaste just nu om vi har resurser är åtminstone de kvinnor jag träffat helt eniga. De säger: Vad vi skulle behöva för att kunna underlätta för vårt arbete är att vi får en kortare arbetsdag eller att vi får en kortare arbetstid. Det är vad de flesta familjer och framför allt kvinnor efterfrågar. Det tycker jag att finansministern skall ta med sig när det ändå kommer att handla om mycket pengar.

Anf. 74 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Inte heller jag hade tänkt gå in i den här debatten. Men någonstans tycker jag att det är så fascinerande med dessa män som talar om pigjobb. Jag skulle vara lika glad om det fanns annat som man kunde sänka arbetsgivaravgiften på. Jag håller med moderaterna om att höga arbetsgivaravgifter naturligtvis inte befrämjar arbeten. Från Miljöpartiets sida vill vi därför skatteväxla.

Vi anser att man skall se till att få ned arbetsgivaravgifterna just för att få fler jobb. Men det skall kompenseras i den statliga budgeten med högre skatt på energi och råvaror för att inte äventyra den offentliga sektorn. Jag påstår att den är väl så viktig för många av dem som kanske också diskuterar nya jobb. Finns inte en väl fungerande offentlig sektor blir valmöjligheterna mycket små för många.

Det finns naturligtvis många sätt att skapa nya jobb. Jag hoppas att den här regeringen mer kan ta till sig både skatteväxling, som det står en hel del om i den nya vårbudgeten, och också förkortad arbetstid. Det tror jag dels skulle göra att många fick mer tid för det de känner att de inte har tid med i dag, dels skulle höja livskvaliteten för många. Det gäller kanske framför allt den grupp som vi här hörde redovisas för, nämligen småbarnsföräldrar. De känner att tillvaron kläms väldigt mycket av heltidsarbeten.

Skulle vi få en kortare arbetstid ger det naturligtvis fler jobb. Tanken är att den tid som blir över, den tid man inte arbetar, skall gå till någon annan som kan utföra arbetet. Vi får förutsätta att alla jobbar sin heltid. Då skulle det finnas en helt annan möjlighet för människor att kanske också göra det som man känner att man vill ha subventionerade tjänster till. Personligen tycker jag att den typen av subventioner till hushållstjänster hör en annan tid till. Jag skulle önska att det försvann ur debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:86

27 april

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellation 1998/99:263 om reglerna för F-skattsedel

Anf. 75 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat vilka åtgärder jag kommer att vidta för att

- förkorta handläggningstiderna för utfärdande av F-skattsedel,
- göra det enklare att få F- eller FA-skattsedel för avbytare,
- göra det lättare för dem som vill kombinera en deltidsanställning med företagande att få F- eller FA-skattsedel, och
- göra det lättare att starta och driva företag.

Så sent som i februari i år svarade Erik Åsbrink på en interpellation av Margareta Andersson om F-skattsedel för avbytare. Jag säger nu, som han gjorde då, att enligt min mening finns det inget generellt hinder i nuvarande lagstiftning som medför att den aktuella verksamheten inte kan hänföras till näringsverksamhet. Om den bedrivs eller avses att bedrivs under sådana former som krävs för näringsverksamhet enligt 21 § kommunalskattelagen, dvs. yrkesmässigt och självständigt, skall således en F-skattsedel utfärdas.

Den översyn av utbildningen av handläggare i F-skattefrågor hos skattemyndigheterna som Erik Åsbrink nämnde i sitt interpellationssvar och den utbildningsverksamhet som redan har skett vid myndigheterna i Stockholm och Göteborg och några andra myndigheter och som kommer att genomföras inom alla regioner bör resultera i en mer korrekt och enhetlig bedömning av ansökningar om F-skattsedel.

För dem som vill kombinera en deltidsanställning med företagande finns det redan i dag en särskild regel i skattebetalningslagen (1997:483) som ger skattemyndigheten möjlighet att utfärda en F-skattsedel under villkor att den åberopas endast i personens näringsverksamhet. Detta medför att F-skattsedelns rättsverkningar kan begränsas till näringsverksamheten och att F-skatten kan bestämmas med utgångspunkt endast i näringsverksamhetens resultat. Den preliminära skatten på anställningsinkomster kan däremot betalas på vanligt sätt, dvs. genom arbetsgivarens skatteavdrag, ett sätt som visat sig vara både enkelt och säkert. Därmed har ett skäl till att vara restriktiv med utfärdande av F-skattsedel undanröjts. Några ytterligare åtgärder i denna riktning ser jag för närvarande inte något behov av.

När det gäller handläggningstiderna för utfärdande av F-skattsedlar vet jag naturligtvis inte vad som ligger bakom att de blivit så långa just i de fall som Ola Karlsson refererat till. Vad jag kan säga är emellertid att de inte på något sätt är representativa. Handläggningstiderna är betydligt kortare.

Enligt nuvarande rutiner för utfärdande av F-skattebevis trycks och distribueras sådana centralt varje dag. Ansökningar om F-skatt behandlas normalt inom kortare tid än två veckor från inkomstdagen. Det innebär att ett F-skattebevis normalt kan sändas ut inom två veckor från det att ansökan kom in och i många fall inom en ännu kortare tid. I Stockholm är dock handläggningstiden cirka tre veckor men håller på att kortas. Är

det särskilt bråttom har skattemyndigheten dessutom möjlighet att själv trycka och distribuera en F-skattsedel.

I vissa fall kan det dock krävas en längre handläggningstid hos skattemyndigheten, exempelvis om ansökan är ofullständig eller om det finns några andra oklarheter som måste redas ut. I sådana fall blir handläggningstiden ändå i regel inte längre än sex veckor, trots att man då har att ta hänsyn till den svarstid på tre veckor som normalt tillämpas i de fall skattemyndigheten vill ha ytterligare uppgifter från den skattskyldige.

Sådana oacceptabelt långa handläggningstider som Ola Karlsson nämnt i sin interpellation och som måste ha haft sin grund i en kombination av särskilt olyckliga omständigheter förekommer inte längre. Enligt de uppgifter som jag har fått om de nya rutinerna och som jag redovisar ser handläggningstiderna nu ut att vara sådana att jag inte anser mig behöva vidta några åtgärder på skattesidan.

Ett problem i sammanhanget är emellertid att den som avser att bedriva näringsverksamhet genom en juridisk person i många fall måste vänta mellan en och två månader och ibland ännu längre innan den juridiska personen har registrerats av Patent- och registreringsverket. En sådan registrering är nödvändig innan skattemyndigheten kan besluta om F-skatt. Dessförinnan existerar ju inte den juridiska personen.

För att råda bot på bl.a. detta problem och samtidigt göra det enklare för dem som vill starta ett företag har Patent- och registreringsverket samt Riksskatteverket på regeringens uppdrag undersökt möjligheten till en förenklad företagsregistrering. Uppdraget redovisades i en slutrapport förra månaden.

När det gäller frågan vilka åtgärder jag avser att vidta för att göra det lättare att starta och driva företag vill jag också nämna att regeringen har tillkallat en särskild utredare, den s.k. Förenklingsutredningen, för att utvärdera och se över regelsystemet för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. Utredningen överlämnade i förra veckan delbetänkandet *Kontantmetod för småföretagare* (SOU 1999:28). Syftet med utredningens förslag är att förenkla den skattemässiga redovisningen för små tjänsteföretag.

Skattekontrollutredningen har i sitt slutbetänkande *Självdeklaration och kontrolluppgifter – förenklade förfaranden* (SOU 1998:12) också föreslagit förenklingar. Bl.a. föreslås att alla fysiska personer, även näringsidkare, skall använda samma blankett för självdeklaration. Blanketten skall vara förtryckt med sådana uppgifter som skattemyndigheten fått kontrolluppgift om.

Förslagen bereds för närvarande inom Finansdepartementet.

Vidare har, som ett led i insatserna för att stödja småföretagen, i den nya kommittéförordningen (SFS 1998:1474) införts krav på en konsekvensanalys om förslagen i ett utredningsbetänkande har betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag.

Regeringen har också slagit fast att alla förslag till nya regler som har betydelse för näringslivet skall granskas ur ett mindre företags perspektiv. En checklista med olika frågeställningar som måste gås igenom har tagits fram. Checklistan är intagen i en förordning (SFS 1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor. Motsvarande riktlinjer har också nyligen införts för Regeringskansliet.

En särskild grupp, Simplexgruppen, har bildats inom Regeringskansliet för att samordna, understödja och följa upp arbetet med regelförenklingar för de mindre företagen. Regeringen har också inrättat en statssekreterargrupp med särskilt ansvar för regelförenkling. Dessutom har regeringen till sig knutit en referensgrupp med representanter för små och växande företag för att kunna diskutera, utvärdera idéer och förslag samt få en testpanel som snabbt kan ge reaktioner på förenklingsarbetet. Gruppen, som kallas Nybyggarna, består av 18 personer hämtade från hela landet och representerande helt olika branscher.

Avslutningsvis vill jag stryka under att arbetet med regelförenkling har bedrivits fortlöpande inom skatteområdet. Detta arbete bör givetvis fortsätta. Jag tänker därför inom regeringen arbeta för att bl.a. inkomstredovisningen och uppgiftslämnandet inte görs mer betungande än nödvändigt.

Anf. 76 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag skall börja med att tacka för svaret. Jag skall också ge statsrådet en eloge. Det är ett ovanligt tydligt svar. Som jag tolkar svaret finns det inte några som helst problem på det här området, och statsrådet avser inte att vidta någonting med anledning av de frågeställningar som jag har tagit upp i min interpellation.

Bakgrunden är ju det fall som jag relaterar till i interpellationen som gäller avbyteri. Statsrådet skriver ”att enligt min mening finns det inget generellt hinder i nuvarande lagstiftning som medför att den aktuella verksamheten inte kan hänföras till näringsverksamhet.”

Problemet är ju att skattemyndigheten som läser samma lag definierar bort avbyterverksamhet som näringsverksamhet. Man konstaterar att den inte är tillräckligt självständigt driven, att den inte innehåller ekonomiskt risktagande och att avbytaren inte har någon annan specialistkompetens än den som jordbrukaren eller de anställda har. Därmed definieras avbyteriverksamheten bort som näringsverksamhet.

Då kan man naturligtvis säga att det är bättre att Lena Edström och andra som vill jobba som avbytare går till a-kassan och är arbetslösa eller att de försöker bli anställda av ett antal lantbrukare eller vad det nu kan vara. Eller också kan man ju som statsråd möjligen säga att detta är ett problem och att man skall titta på det, analysera det och se vilka förändringar som kan behöva göras för att ge Lena Edström och andra möjlighet att driva den här verksamheten som näringsverksamhet och därmed få F-skattsedel. Men statsrådet definierar ju bort problemet och konstaterar att det inte finns.

På samma sätt gör statsrådet vad gäller handläggningstiderna. Han konstaterar att sådana här långa handläggningstider inte förekommer längre. Det som fanns i februari och mars i år är redan borta. Tala om handlingskraft!

Eller är det kanske så att statsrådet bara lyssnar på vad skattemyndigheterna och Riksskatteverket säger. Det vore kanske praktiskt och bra att också se hur företagen i verkligheten upplever systemet – de som inte får ett besked på ett halvår. Skall beskedet till dem vara att sådant inte förekommer längre? Eller vad skall jag säga till dem? Vad skall jag säga till mina bekanta som vill jobba som egna företagare som avbytare. De har jobbat med detta i 15 år. De har en gedigen yrkesutbildning och är

fläckfria. De har inte några skatteskulder eller problem med deklarationer. Vad skall jag säga till dem när beskedet blir att de inte får någon F-skattsedel och inte får driva den här verksamheten som egen företagare? Vilket besked skall jag ge till de avbytare som vill försörja sig själva i en egen verksamhet?

Prot. 1998/99:86
27 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 77 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Debatten om F-skatten har ju pågått under en längre tid. De nya reglerna som vi har antagit här har naturligtvis inneburit förbättringar, och det har blivit förenklingar.

Jag tycker att debatten om avbytare är väldigt intressant. Som politiker kan man välja att arbeta på två sätt. Antingen är man resultatinriktad, dvs. att när en företagare tar kontakt med en, försöker man att åtgärda detta på något sätt genom att ta kontakt med myndigheterna. Eller om det är publicitet man är ute efter, tar man upp det som en interpellation i kammaren.

Nu är det väl så att man som politiker ibland har en oerhörd otur när man ställer en interpellation och får svar på den. Den 25 februari gick det ut en skrivelse som inte var särskilt rolig från Riksskatteverket. Den var undertecknad av – jag skall inte nämna namnet. Där gav man ungefär de riktlinjer som Ola Karlsson har nämnt.

Jag tog kontakt med skattemyndigheten i Klippan som hade vägrat avbytare F-skatt. Jag tog del av skrivelsen. Jag tog kontakt med Riksskatteverket. Så sent som i förra veckan skickade man ut en ny skrivelse med innehållet att man skall medge F-skatt till sådana som är verksamma inom avbyttjänst om de har fler än ett fåtal uppdragsgivare. Problemet är alltså inte längre ett problem. Ett centralt direktiv går ut från Riksskatteverket: Ni skall tillåta detta om det är fler än ett fåtal uppdragsgivare. Problemet är löst, inte genom en interpellationsdebatt här i riksdagen utan genom att man tar kontakt och påpekar vad lagstiftarens intentioner har varit. Svårare än så är det inte.

Det här handlar inte om politik i första hand. Det handlar om att nå dem som fattar besluten. Man skall också vara medveten om att handläggare, i Klippan i detta fall, välkomnar förändringen. De tyckte att det var jättebra.

Medvetenheten finns. Det kan vara en och annan på Riksskatteverket som skriver ett direktiv som är lite för knepigt. Men nu har det gått ut ett direktiv som löser problemet. Det tycker jag att vi skall vara glada för. Då kunde den här interpellationsdebatten stanna där.

Men nu är det så att Ola Karlsson även tar upp det här med kombinerad deltidсанställning i företagen. Jag känner till personer som kombinerar heltidсанställning med F-skatt och företagande. Jag är själv ett levande bevis på det. Det var inga problem. F-skattsedel fick jag på två dagar. Det var inte sedan jag blev politiker. Det var när jag hade en heltidstjänst som lärare och jobbade som konsult vid sidan om. Det var inga som helst problem.

Man skall nog inte falla till föga och ta till intäkt varenda storm som blåser upp. Ta gärna kontakt med skattemyndigheterna och fråga och förbered dig bättre nästa gång. Det har alltså gått ut klara direktiv från Riksskatteverket om vad som gäller. Jag tycker att vid det borde den här interpellationsdebatten kunna stanna.

Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det svar jag lämnade visar att det har vidtagits en rad olika åtgärder från skattemyndigheternas sida för att minska handläggningstiderna. 1997 ansöktes det vid 74 000 tillfällen om F-skattsedel. Det var bara 600 av dem som inte beviljades, mindre än 1 %. Det tycker jag Per Rosengrens beskrivning på ett utomordentligt sätt vidimerar. Det visar också att det inte är något problem för de allra flesta. För den enstaka procenten finns det säkerligen kombinationer av andra skäl som motiverar att man inte har kunnat få F-skattsedel.

Det är inte detsamma som att säga att det inte finns någon form av problem på området. Men om problemen är av ringa omfattning, som det visar sig vid den här genomgången, och om det dessutom – vilket jag kommenterade i mitt interpellationssvar – har tagits fram en rad andra förslag på förenklingar på området som kommer att kunna understödja utvecklingen, tycker jag att vi på det här området har kunnat redovisa att det inte är det som är grunden för människors tvekan att starta företag. Det beror i varje fall inte på att det är problem att få F-skattsedel eller andra sådana hinder.

Anf. 79 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Det är klart att man kan avfärda den här typen av problem med att säga att det inte är något problem för de allra flesta. Men för dem som drabbas av det är det ett problem. För dem som upplever att deras dröm och möjlighet att försörja sig slås i spillror av skattemyndigheten är det ett problem. Vad hjälper det dem ute på fältet som söker F-skattsedel och nekas att det sedan kommer en skrivelse från Riksskatteverket som säger att de skulle ha fått det? Vad hjälper det när de, som i det här speciella fallet, får F-skattsedel för att rödfärga byggnader, men inte för det som de har utbildning och är tränade för?

Man kan ju alltid som Per Rosengren raljera och säga: Ställer man interpellationer är man bara ute efter att söka publicitet. Det är klart att man kan välja att ringa till skattemyndigheten i Klippan eller i Karlskoga eller till den i Motala som refereras i det senaste numret av tidningen Land, där ytterligare en avbytare nekas F-skattsedel. Tidningen är daterad den 9 april. Man kan ringa upp alla andra skattemyndigheter också och säga: Rota igenom era skrivelser från Riksskatteverket. Men är det så att detta är ett problem över hela landet tycker jag att det finns alla skäl att ta upp problemet i riksdagen, där vi reglerar reglerna.

Jag har också en kombinerad FA-skattsedel därför att jag bedriver lantbruk och samtidigt får arvode från riksdagen. Det är inte för oss verbala politiker som det är något problem. Problemet uppstår för dem ute i bygderna som inte har så lätt för att uttrycka sig som Per Rosengren eller andra i den här kammaren, för dem som inte är så verbala, utan upplever att de stängas mot en övermäktig myndighet.

Jag menar att det skall vara lätt att få F-skattsedel. Det skall vara lätt att få stöd och hjälp från myndigheterna för att kunna försörja sig med egen kraft. Jag har full förståelse för att skattemyndigheten skall ha möjlighet att kontrollera att man har skött sig, att man har deklarerat, att man inte har skatteskulder. Men när man inte har det menar jag att det måste vara lätt att få F-skattsedel.

Varje fall, som dem jag har relaterat, tycker jag är ett misslyckande för skattesystemet och för Sverige. Varje fall innebär att vi riskerar att tappa en företagare, en person som försörjer sig av egen verksamhet och som kanske skaffar arbetsplatser åt andra. Är det någonting vi saknar i Sverige i dag så är det människor som vill försörja sig genom att vara företagare och driva egen verksamhet. Då borde det vara en prioriterad uppgift för statsrådet inte att säga att det inte förekommer längre och att det inte finns någon anledning att vidta åtgärder, utan just tvärtom: Vi skall titta på varje fall för att ta bort de hinder som fortfarande kan finnas kvar.

Anf. 80 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag håller med Ola Karlsson om en sak. Det är att varje fall där man vägrar F-skatt på felaktig grund är ett problem. Det skall vi som politiker göra så mycket vi kan för att rätta till. Vi skall ligga på myndigheterna och se till att de följer lagstiftarens intentioner.

Sedan säger Ola Karlsson att jag raljerade. Men är det inte lite otur att frågan redan är löst när interpellationsdebatten tas upp? Det måste Ola Karlsson tycka. Att hänvisa till den 9 april är fel i detta läge. Omkring den 20 gick den här skrivelsen ut. Den finns ute på samtliga skattekontor i den här veckan. Jag kan hålla med om att den första skrivelsen som var daterad den 25 februari var ett problem även för mig. Men den har ju åtgärdats. Man har gjort det. Man har sagt att om vederbörande har mer än ett fåtal uppdragsgivare – jag tolkar det som mer än två tre uppdragsgivare – skall han få F-skattsedel. Alla de som är seriösa avbytare i dag skall utan några som helst problem, med de direktiv och med den skrivelse som är författad av RSV, få denna F-skattsedel. Det skall inte vara några problem, så den debatten hoppas jag att vi kan avföra från bordet.

Jag undrar, Ola Karlsson: Vilket är bäst – att försöka påpeka problemen, att påpeka för myndigheten att lagstiftaren har menat något annat och få en förändring? Vilket går snabbast? Det var inte meningen att raljera. Jag gör bara den tolkningen att är man för resultatpolitik försöker man nå resultat för dem som är drabbade. Är man för en pamflettpolitik, dvs. att stå i kammaren och ta upp frågor inför medierna – då väljer man den väg som Ola Karlsson väljer. Den hade inte varit särskilt framkomlig i detta läge. Och som sagt, när debatten förs här är frågan redan löst. Det tycker jag är det viktigaste för avbytarna. De skall ha sin F-skatt, och det får de.

Anf. 81 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att Per Rosengren gör det lite lätt för sig när han säger att problemet redan är löst därför att lagstiftaren nu har uttalat vad som skall gälla. Men det som avbytaren Lena Edström mötte i sin kontakt med skattemyndigheten, när hon refererade till Erik Åsbrinks interpellationsdebatt här i kammaren då han sade att det inte skulle vara några problem att få F-skattsedel för avbytarverksamhet, var att skattemyndigheten konstaterade att det bara var ett uttalande som man inte behöver bry sig om. Resultatet blev ingen F-skattsedel för avbytarverksamheten då. Det var efter uttalandet här i riksdagen av det ansvariga statsrådet. Jag tycker att det då finns anledning att gå vidare.

Jag tror att vi gör det väldigt lätt för oss som politiker om vi säger att bara därför att vi har fattat beslut om betänkanden och gjort våra uttalanden i riksdagen så är frågorna redan lösta. Jag tror att om vi skall komma till rätta med Sveriges problem måste vi på punkt efter punkt jaga rätt på och lösa alla de problem som småföretagarna möter. Vi kommer inte att kunna förutse alla problem härifrån, utan vi måste vara vaksamma och uppmärksamma allt det som dyker upp. Och då måste vi som politiker våga säga att vi skall förändra och att vi skall lösa problem. Det är nämligen fler företagare som Sverige behöver. Det är faktiskt dem som vi alla lever av.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 1998/99:268 om beskattning av fossilt bränsle

Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Gudrun Lindvall har frågat mig om jag avser föreslå koldioxidskatt på fossilt avfall som används som bränsle i fjärrvärmeverk.

Koldioxidskatt infördes i Sverige år 1991. Syftet med skatten är att minska koldioxidutsläppen vid förbränning av fossila bränslen. Koldioxidskatt tas ut på i princip alla fossila bränslen enligt lagen om skatt på energi. Koldioxidskatten är enhetlig för alla beskattade bränslen och baseras på det genomsnittliga kolinnehållet i respektive bränsle. Skatten motsvarar ungefär 37 öre per kilogram utsläppt koldioxid.

Förutom koldioxidskatt tas också energiskatt ut på bränslen som används för uppvärmning. Undantag görs dock för biobränslen och torv. De fossila bränslena eldningsolja, gasol, naturgas och kol är således beskattade. Alla bränslen som används för elproduktion är dock helt undantagna från skatt. Inom EU är beskattningen av mineraloljor harmoniserad. Det direktiv som finns reglerar bl.a. att alla mineraloljor som används för uppvärmning skall beskattas. Det innebär att inte endast traditionella bränslen berörs utan också andra mer ovanliga bränslen som definieras som mineraloljor. Ett exempel på sådana mineraloljor är stenkols-, brunkols- och torvtjärar samt andra mineraltjärar. Den tjärolja från brunkol och stenkol som är aktuell bör såvitt kan bedömas omfattas av definitionen på mineraloljor och därmed komma att beskattas. Det kan också nämnas att även spilloljor är skattepliktiga.

Mineraloljedirektivet omfattar inte kolbränslen, men i Sverige beskattas kol, även när det föreligger i form av briketter. De briketter som beskrivs bör därför bli beskattade om de används som bränsle i Sverige.

Någon skatt tas däremot inte ut för begagnade däck eller kreosotbehandlade sliprar. Enligt gällande oljedirektiv får någon skatt inte tas ut för mineraloljor som används som råvara vid tillverkning av olika produkter, t.ex. tillverkning av däck eller impregnering av sliprar. Ibland kan det från miljösynpunkt vara bättre att förbränna ett farligt avfall än att deponera det. T.ex. kan kreosot destrueras genom förbränning under kontrollerade former. Det är dock väsentligt att förbränningen sker i anläggningar som har erforderliga tillstånd enligt miljöbalken så att verksamheten inte leder till oacceptabla miljökonsekvenser.

För att få importera farligt avfall till Sverige måste det för den mottagande anläggningen finnas ett särskilt tillstånd från Naturvårdsverket. Verket kontrollerar då bl.a. huruvida det finns ett koncessionstillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för att förbränna det aktuella avfallet. Därutöver kontrolleras att anläggningen har ett särskilt tillstånd att återvinna eller bortskaffa farligt avfall enligt förordningen om farligt avfall. Sverige har därigenom en restriktiv hållning till import av farligt avfall.

Sammanfattningsvis anser jag att bestämmelserna i lagen om skatt på energi och i miljöbalken har en sådan räckvidd att en stor del av det fossila avfall som Gudrun Lindvall nämner i sin interpellation redan omfattas av energi- och koldioxidskatt. Det finns därför inte anledning att lägga fram något förslag om en koldioxidskatt på fossilt avfall.

Anf. 83 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag vill tacka så mycket för svaret. Bakgrunden till detta är något som sker i min hemkommun, nämligen Södertälje, där vi har ett stort värmeverk som försörjer inte bara min kommun utan även Botkyrka och Huddinge och som är kopplat till fjärrvärme i Stockholm via Hammarbyverket. Detta är ett verk som från början byggts för koleldning men som har gått över till torv men också mycket biobränslen. I kommunens Agenda 21-plan anges det att man från kommunen helst ser att detta verk eldas med biobränslen. Det finns också ambitiösa mål. Men den som eldar vill elda billigt. Och i detta fall börjar detta värmeverk snegla på tyskt avfall. Det handlar om uttjänta bildäck och tjäroljor från brun- och stenkol, vilket är klassat som miljöfarligt avfall och finns på den gula eller den röda listan, jag minns inte vilken. Det handlar om tjäroljor blandade med kasserad och mald brunkol, som också klassas som miljöfarligt avfall, och kreosotimpregnerade sliprar. Och vi vet att kreosot är mycket giftigt. Detta är några exempel på de avfallsslag som man vill elda.

Varför vill man göra detta? Det handlar naturligtvis om pengar. Detta är billigt. I Tyskland finns det en stark opinion som inte vill att detta eldas på hemmaplan. Därför försöker man lösa ett miljöproblem som man har i östra Tyskland.

Miljöpartiet har tillsammans med regeringen och Vänsterpartiet nyss lagt fram en skrivelse till riksdagen som heter *En nationell strategi för avfallshantering*. Det är regeringens skrivelse 1998/99:63. I denna skrivelse slås det fast, vilket jag tycker är mycket bra och som vi har verkat för att få in: ”— — att avfall från gula respektive röda listan bör omhändertas i det land där det uppstår och att teknik i största möjliga mån skall finnas för detta i varje land.” Det står också om närhets- och självförsörjandeprinciperna: ”— — självförsörjandeprincipen innebär att varje medlemsstat bör sträva efter att bli självförsörjande med avseende på anläggningar för bortskaffande av avfall. En medlemsstat kan med hänvisning till dessa båda principer motsätta sig en transport av avfall för bortskaffande till eller från medlemsstaten.”

Den svenska regeringen har alltså satt ned foten här och sagt att det faktum att avfall inbegrips i den fria rörligheten i EU kan bli problem men att man gärna ser att varje land tar hand om detta hammad. Och på en marknad kan vilket land som helst skaffa sig den bästa reningstekni-

ken. Och faktum är att Tyskland har varit duktigt på det. För några år sedan åkte svenska företag och tittade på reningstekniken där.

Hur skall vi då hantera detta? Hur skall vi göra för att Sverige inte skall riskera att bli en avfallsförbränningsanläggning för bl.a. Tyskland? Ett sätt är ju att se till att vi har en beskattning i Sverige som gör att det helt enkelt inte lönar sig för de företag som nu inte kanske har så höga miljöambitioner att ta hit och elda detta bränsle.

Jag tycker att det svar som jag har fått är mycket bra, att många av dessa avfallsslag faktiskt skall beskattas med både energi- och koldioxidskatt. Det tror jag är ett bra svar som jag naturligtvis kommer att dela med mig av till de politiker från mitt parti i kommunen som driver att detta inte skall importeras.

Det finns dock några problem med detta. Om man omvandlar en fossil produkt, t.ex. olja till gummidäck och sedan eldar gummidäcket ger det samma nettotillförsel till atmosfären som om man eldat oljan direkt. Skulle inte det i så fall innebära, om vi vill minska koldioxidutsläppen, att även däcken och kreosoten borde beskattas med både energi- och koldioxidskatt? Det är en fråga som jag gärna skulle vilja ha ett svar på.

Anf. 84 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! I regeringens nyligen överlämnade skrivelse *Nationell aktionsplan mot avfall* anges att de besvärligaste avfallsslagen bör omhändertas i det land där de uppstår och att teknik i största möjliga utsträckning skall finnas för det i varje land. Sedan kan det naturligtvis skifta under olika tidsperioder mellan olika länder och olika förutsättningar.

En förutsättning för import av avfall till Sverige bör vara att importen inte hindrar återvinning eller bortskaffande av inhemskt avfall. När det gäller diskussionen om återvinning av däck är det sant att sådan återvinning sker i allt större utsträckning. Men om det inte går att genomföra återvinning fullt ut tycker jag att det är lämpligare att förbränna däcken än att deponera dem. Också från miljösynpunkt är det mer lämpligt att förbränna exempelvis kreosotimpregnerade sliprar.

Enligt regeringens bedömning finns det i dag, som jag sade i mitt svar, inte skäl att låta avfall som går till förbränning omfattas av en avfallsskatt. Den frågan kan dock komma att behöva analyseras på nytt i framtiden.

Anf. 85 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Finansministern läste ur just den skrivelse som jag läste ur, och t.o.m. samma stycke. Vi i Miljöpartiet var mycket aktiva för att få med just de meningarna, så jag är glad att det finns företrädare för regeringen som uppskattar att de finns med där.

Den här interpellationen ställde jag egentligen först till miljöminister Kjell Larsson. Detta är ju en miljöfråga: Vad vill vi med närmiljön? Hur vill Sverige leva upp till Kyotoprotokollet? Hur vill Sverige se till att vi långsiktigt går in i ett ekologiskt hållbart samhälle år 2000?

En av de största miljöfrågorna är dock att vi ökar tillförseln av koldioxid till atmosfären. Att det sker, framför allt genom att vi eldar fossila bränslen, känner alla i dag till, liksom att det kommer att påverka klimatet.

Detta är ett faktum som jag tror att varje land i dag skriver under på. Vi kan ju se att temperaturen höjs på jorden. Vi kan se att avsmältningen av isar påskyndas. Vi kan se att det blir extremare väder. I vissa länder kan man inte ens försäkra sig längre mot naturkatastrofer som har med vädret att göra därför att det anses vara sådant som sker, att det är sådant som vi får se som något "naturligt". Men det är inte naturligt, utan det är något som är av människan skapat.

Skall vi kunna komma till rätta med det här problemet är naturligtvis det första vi måste göra att se till att vi *inte* eldar fossila produkter. Därför är det givetvis viktigt att vi har skatt på kol och olja. Sedan kan man diskutera om det skall vara skatt på torv eller inte. Naturligtvis borde vi ha skatt på kol och olja även om man framställer el av kolet/oljan. Atmosfären blir ju inte mindre känslig därför att man råkar göra el av kolet/oljan. Vill man se till att det blir en mindre nettotillförsel av koldioxid till atmosfären handlar det om att inte elda fossilt bränsle, oavsett vad det så att säga eldas till. Därför tycker jag att man måste vara lite konsekvent.

Okej, i EU har det bestämts att man inte får ha någon sorts skatt på mineraler som skall användas som råvara vid tillverkningen av gummi, plast osv. Plasten är faktiskt också ett problem i sammanhanget. Okej, det är ingen skatt när vi gör plast eller däck. Men skall man vara konsekvent och försöka skapa en framtid där inte nettotillförseln av koldioxid till atmosfären är så stor måste vi också se till att de avfallsslagen hantearas som vad de är, nämligen som fossila. Det tycker jag att vi kunde vara överens om.

I logikens namn borde därför däck och plast beskattas när de eldas; detta för att få ned förbränningen och därmed minska koldioxidutsläppen till atmosfären. Det är liksom lite ologiskt här. Man verkar inte riktigt ha kläm på varför koldioxidskatten faktiskt finns – att det är ett miljöproblem som vi försöker lösa.

Naturligtvis kan man diskutera om förbränning är det bästa. Vi kan se att vi använder så pass mycket gifter att vi håller på att förgifta vår värld. En av de industrier som använder mycket gift är den industri som tillverkar gummidäck. Där finns det kemikalier! Många av de kemikalierna kan säkert oskadliggöras vid förbränning men många oskadliggörs inte. Många tas inte alls om hand vid den förbränning som sker eller vid rökgasrening, utan de går faktiskt ut.

En passus som också finns i det här betänkandet är en skrivning om att man vid förbränning måste ge akt på vilka föroreningar i luft och vatten som det kan resultera i. Just att det kan ge upphov till problem i luften tycker jag är viktigt. Vi får inte återigen hamna i diskussionen att förbränns det, så försvinner det. Det gör det inte. Bör vi inte därför, i konsekvensens namn, ha energi- och koldioxidskatt när det gäller plaster och gummi?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
1998/99:104 till finansutskottet

17 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU6
Skatteutskottets betänkande 1998/99: SkU16
Lagutskottets betänkanden 1998/99: LU18–LU20
Kulturutskottets betänkanden 1998/99: KrU6 och KrU8–KrU10
Utbildningsutskottets betänkande 1998/99: UbU8
Trafikutskottets betänkanden 1998/99: TU8 och TU9

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Bostadsutskottets betänkande
1998/99: BoU9 Eftergift vid återbetalning av bostadsbidrag m.m.

19 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 26 april

1998/99:281 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansministern
Fastighetsskatten
1998/99:282 av *Jonas Ringqvist* (v) till miljöministern
Ungdomsinflytande på miljöpolitiken
1998/99:283 av *Sven Bergström* (c) till jordbruksministern
Djurskydd och livsmedelskvalitet
1998/99:284 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till finansministern
Reklamskatten
1998/99:285 av *Åke Sandström* (c) till näringsministern
Posten AB
1998/99:286 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansministern
Hushållsnära tjänster
1998/99:287 av *Elver Jonsson* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bilens roll ur ett konsumentperspektiv
1998/99:288 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

den 27 april

Prot. 1998/99:86
27 april

1998/99:289 av *Carl Erik Hedlund* (m) till finansministern

Företagsflytt och dubbelbeskattning

1998/99:290 av *Carl Erik Hedlund* (m) till finansministern

Skatten på öl

1998/99:291 av *Ola Karlsson* (m) till näringsministern

Energipolitiken

1998/99:292 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsministern

Kravet på nya taxametrar

1998/99:293 av *Tullia von Sydow* (s) till socialministern

Stamning som funktionshinder

1998/99:294 av *Lars Björkman* (m) till näringsministern

Upphandling av trafik

1998/99:295 av *Lars Björkman* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Åkerinäringen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 april

1998/99:574 av *Lena Ek* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Flyktingar från Kosovo

1998/99:575 av *Sven Bergström* (c) till näringsministern

Behörighetsregler för EU-moped

1998/99:576 av *Birger Schlaug* (mp) till jordbruksministern

Kravmärkta skolor

den 27 april

1998/99:577 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildningsministern

Utbytesprogram med Asien vid Örebro universitet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.38 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Svar på interpellation 1998/99:219 om Sierra Leone.....	3
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	3
Anf. 2 MARGARETA VIKLUND (kd).....	5
Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	6
Anf. 4 MARGARETA VIKLUND (kd).....	6
Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	7
Anf. 6 MARGARETA VIKLUND (kd).....	8
5 § Svar på interpellation 1998/99:241 om folkomröstning på Östtimor.....	8
Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	8
Anf. 8 MURAD ARTIN (v).....	9
Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	10
Anf. 10 MURAD ARTIN (v).....	11
Anf. 11 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	11
Anf. 12 MURAD ARTIN (v).....	12
Anf. 13 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	12
6 § Svar på interpellation 1998/99:244 om EU-parlamentet.....	12
Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	12
Anf. 15 STEN ANDERSSON (m).....	13
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	14
Anf. 17 STEN ANDERSSON (m).....	15
Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	15
Anf. 19 STEN ANDERSSON (m).....	15
Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	16
7 § Svar på interpellation 1998/99:214 om dammbygge i Colombia.....	16
Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	16
Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp).....	17
Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	18
Anf. 24 YVONNE RUWAIDA (mp).....	19
Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	20
Anf. 26 YVONNE RUWAIDA (mp).....	21
Anf. 27 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	21
8 § Svar på interpellationerna 1998/99:209 och 212 om den svenska valfångstpolitiken.....	22
Anf. 28 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	22
Anf. 29 SIW PERSSON (fp).....	23
Anf. 30 GUDRUN LINDVALL (mp).....	24
Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m).....	25
Anf. 32 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	26
Anf. 33 SIW PERSSON (fp).....	26
Anf. 34 GUDRUN LINDVALL (mp).....	27

Anf. 35	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	28
Anf. 36	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	29
Anf. 37	SIW PERSSON (fp)	29
Anf. 38	GUDRUN LINDVALL (mp)	30
Anf. 39	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	30
9 §	Svar på interpellation 1998/99:233 om överklaganderegler	31
Anf. 40	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	31
Anf. 41	STEN ANDERSSON (m)	32
Anf. 42	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	32
Anf. 43	STEN ANDERSSON (m)	33
Anf. 44	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	33
Anf. 45	STEN ANDERSSON (m)	33
Anf. 46	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	34
10 §	Svar på interpellation 1998/99:246 om bromerade flamskyddsmedel	34
Anf. 47	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	34
Anf. 48	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	35
Anf. 49	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	36
Anf. 50	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	37
Anf. 51	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	38
Anf. 52	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	38
Anf. 53	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	38
11 §	Svar på interpellation 1998/99:255 om skatten på råttallolja	39
Anf. 54	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	39
Anf. 55	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	40
Anf. 56	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	41
Anf. 57	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	41
Anf. 58	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	42
Anf. 59	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	43
Ajournering		43
Återupptagna förhandlingar		43
12 §	Svar på interpellation 1998/99:258 om förmögenhetsskatten	43
Anf. 60	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	43
Anf. 61	CATHARINA HAGEN (m)	44
Anf. 62	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	45
Anf. 63	CATHARINA HAGEN (m)	45
13 §	Svar på interpellation 1998/99:262 om tjänstesektorn och dess skatteregler	46
Anf. 64	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
Anf. 65	ELVER JONSSON (fp)	47
Anf. 66	KENT OLSSON (m)	48
Anf. 67	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	49
Anf. 68	ELVER JONSSON (fp)	50
Anf. 69	KENT OLSSON (m)	51
Anf. 70	INGER SEGELSTRÖM (s)	51
Anf. 71	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	51

Anf. 72 ELVER JONSSON (fp).....	52	Prot. 1998/99:86
Anf. 73 INGER SEGELSTRÖM (s)	53	27 april
Anf. 74 GUDRUN LINDVALL (mp).....	53	
14 § Svar på interpellation 1998/99:263 om reglerna för F-		
skattsedel.....	54	
Anf. 75 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	54	
Anf. 76 OLA KARLSSON (m).....	56	
Anf. 77 PER ROSENGREN (v).....	57	
Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	58	
Anf. 79 OLA KARLSSON (m).....	58	
Anf. 80 PER ROSENGREN (v).....	59	
Anf. 81 OLA KARLSSON (m).....	59	
15 § Svar på interpellation 1998/99:268 om beskattning av		
fossilt bränsle.....	60	
Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	60	
Anf. 83 GUDRUN LINDVALL (mp).....	61	
Anf. 84 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	62	
Anf. 85 GUDRUN LINDVALL (mp).....	62	
16 § Hänvisning av ärende till utskott.....	64	
17 § Förnyad bordläggning.....	64	
18 § Bordläggning.....	64	
19 § Anmälan om interpellationer.....	64	
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	65	
21 § Kammaren åtskildes kl. 19.15.....	66	

